

บทที่ 2

ยุคสาธารณรัฐถึงปลายศตวรรษที่ 19

การดำเนินยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ.2001 ซึ่งมีลักษณะแข็งกร้าว ไม่คำนึงถึงความถูกต้องและชอบธรรมของกฎเกณฑ์ใดๆ ทั้งสิ้นทำให้นักวิชาการหลายสำนักวิเคราะห์ว่า สหรัฐฯ กำลังก้าวเข้าสู่ยุคแห่ง “จักรวรรดินิยม” (imperialism) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของสหรัฐฯ อย่างถี่ถ้วนแล้ว ความเป็นจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ มิใช่ปรากฏการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น หากแต่มีลักษณะเป็นกระบวนการซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน อันสามารถนับย้อนไปได้ถึงปลายศตวรรษที่ 18 หรือนับตั้งแต่สมัยก่อตั้งประเทศ

เช่นเดียวกับประเทศที่เพิ่งเกิดใหม่อื่นๆ สหรัฐอเมริกาในช่วงแห่งการก่อร่างสร้างประเทศนั้นเต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งการโต้แย้งถกเถียงถึงลักษณะหรือ “อัตลักษณ์แห่งชาติ”¹ (national identity) ที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพื่อกำหนดรูปแบบหรือแนวทางทางสังคมที่เหมาะสมให้กับตนเองทั้งในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างชาติใหม่ (nation building) ในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมของสหรัฐฯ ในเวลานั้น อันได้แก่ การมีพื้นที่ตั้งอยู่แยกและห่างไกลจากดินแดนอื่นๆ ประวัติศาสตร์จากการเคยตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศจักรวรรดินิยมมาก่อน ความรักอิสระและตระหนักในคุณค่าสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ความพยายามสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงให้กับประเทศที่เพิ่งก่อตั้งใหม่ ฯลฯ ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์หรือข้อสรุปทางความคิดอันมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสังคมอื่นๆ ในบั้นนี้จะอภิปรายถึงข้อสรุปทางความคิดเหล่านั้นอันได้แก่ “หลักการเกี่ยวกับเสรีภาพ ความเสมอภาคและประชาธิปไตย” (Liberty Equality and Democracy) “แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่น” (Exceptionalism) และ “หลักการอยู่โดดเดี่ยว” (Isolationism) ซึ่งทั้งสามประการนี้ได้กลายมาเป็นคุณลักษณะหรืออัตลักษณ์ที่สำคัญของสหรัฐฯ และมีอิทธิพลต่อการจัดระเบียบสังคมภายในประเทศและโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อรูปแบบการดำเนินความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับโลกภายนอกในยุคเริ่มแรก ถัดจากนั้นจะวิเคราะห์ถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “แนวคิดเชิงอัตลักษณ์” กับ “ผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ” ที่ได้มีการ

¹ David Campbell, Writing security: United States foreign policy and the politics of identity(Minneapolis: University of Minnesota Press, 1998), pp. 9-13.

“ผสมผสาน” “ประนีประนอม” ระหว่างกัน จนกลายมาเป็นพลังหรือปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญในทิศทางนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในเวลาต่อมา

อัตลักษณ์แห่งชาติกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

เสรีภาพ ความเสมอภาคและประชาธิปไตย

การประกาศอิสรภาพเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ทำให้ชาวอาณานิคมบรรลุถึงความมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค(liberty and equality)ในฐานะรัฐเอกราชอย่างแท้จริง ก่อนหน้านั้น ชาวอาณานิคมสหรัฐฯ ผ่านการต่อสู้อย่างหนักหน่วงต่อระบบที่กดขี่และเอาตัวเอาเปรียบของจักรวรรดินิยมอังกฤษ อาทิ การจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการค้า การเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม การได้รับการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคระหว่างประชาชนในประเทศแม่และที่อยู่ในอาณานิคม อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวอาณานิคมได้รับรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของสิทธิเสรีภาพและการปกครองตนเองมาเป็นเวลานานพอสมควร ก่อนการประกาศอิสรภาพดินแดนแห่งนี้มีฐานะเป็นประเทศภายใต้อาณานิคมก็จริง แต่ก็เป็นอาณานิคมที่มีลักษณะแตกต่างจากดินแดนอาณานิคมอื่นๆ ที่ถูกปกครองโดยประเทศจักรวรรดินิยมในช่วงเวลาเดียวกัน² กล่าวคือ การควบคุมจากอังกฤษซึ่งเป็นประเทศแม่นั้นดำเนินไปอย่างหลวมๆ ชาวอาณานิคมได้รับสิทธิให้ปกครองตนเองซึ่งทำให้พวกเขาได้มีโอกาสรู้จักสิทธิเสรีภาพมาตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ ชาวอาณานิคมได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ในสังคมของตน เช่น การต่อสู้ทางชนชั้นที่มั่งคั่งคือผู้มีทรัพย์สินและอำนาจกับผู้ที่ยากไร้ ระหว่างผู้ที่เป็นลูกหนี้กับเจ้านาย หรือระหว่างพวกชนชั้นสูงทางฝั่งตะวันออกกับพวกนิยมประชาธิปไตยที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีปฯลฯ ตลอดจนอิทธิพลจากนักคิดนักเขียนทั้งในอดีตและช่วงเวลาเดียวกัน อาทิ จอห์น ล็อก, มิลตัน, แฮริงตัน, เนวิล, ซิดนีย์ ฯลฯ การดำเนินนโยบายเก็บภาษีอย่างไม่เป็นธรรมของอังกฤษภายหลังจากชาวอาณานิคมภายหลังสงคราม 7 ปี (อังกฤษ-ฝรั่งเศส) จึงเปรียบเสมือนเป็นฟางเส้นสุดท้ายที่นำไปสู่การแสดงออกเพื่อบรรลุความต้องการของชาวอาณานิคมที่มีอยู่แล้ว³ ความปรารถนาในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของชาวอาณานิคมนี้ในที่สุดได้ถูกนำมาบรรจุไว้ใน “คำประกาศเอกราช” (The Declaration of Independence) เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 1776

² Anders Stephenson, *Manifest destiny: American expansion and the empire of right*(New York: Hill and Wang, 1995), p. 3.

³ สมบัติ จันทรวงศ์, *มหาชนรัฐและประชาธิปไตย: ความคิดทางการเมืองอเมริกัน ค.ศ. 1776-1800* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 25-28.

“มนุษย์ทุกคนได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาเท่าเทียมกัน และเพราะผู้สร้าง
ได้มอบสิทธิบางประการที่จะยกย้ายมิได้ไว้ และบรรดาสีทธิเหล่านี้ ได้แก่ สิทธิใน
ชีวิต (Life) เสรีภาพ (Liberty) และการแสวงหาความสุข(the Pursuit of
Happiness)...”⁴

การร่างรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1781 เป็นผลมาจากการรวมตัวกันของทั้ง 13 รัฐเพื่อสร้าง
รัฐบาลกลางที่มีความเข้มแข็ง เนื่องจากสถานการณ์ภายหลังการปฏิวัติเต็มไปด้วยความ
ระส่ำระสาย ขาดเสถียรภาพ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นจากสงครามปฏิวัติ ปัญหาการค้า
กับต่างประเทศ สันติภาพระหว่างรัฐ การเผชิญกับภัยคุกคามภายนอกประเทศที่ยังหลงเหลืออยู่
เป็นต้น การรวมตัวกันภายใต้กฎบัตรแห่งสมาพันธ์ ปี ค.ศ. 1781 เป็นการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ
รัฐบาลไม่มีอำนาจเพียงพอและเด็ดขาดที่จะควบคุมแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ
ช่วงแรกภายหลังการปฏิวัติ แต่ละรัฐที่ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระยังขาดความรู้สึกในการ
รวมตัวเป็นชาติและไม่ต้องการให้มีอำนาจไม่จำกัดอีกแบบหนึ่งมาแทนที่อันจะทำให้สิทธิเสรีภาพ
ประชาชนและรัฐถูกบั่นทอนลงอีก อย่างไรก็ตาม เมื่อแต่ละรัฐตระหนักถึงการสร้างกลไกที่สามารถให้
หลักประกันที่ดีกว่าแก่สิทธิเสรีภาพของตนนั้นคือ การมีรัฐบาลแห่งชาติที่มีความเข้มแข็งและ
ประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันก็ยินยอมให้รัฐต่างๆ ยังคงมีอำนาจที่จำเป็น⁵ การรวมตัวกันและ
ก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1787 จึงมิใช่เรื่องยากเกินไป ข้อความส่วนหนึ่งในบทนำของ
รัฐธรรมนูญอันสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งหวังข้างต้นซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็
คือ

“เราประชาชนแห่งสหรัฐฯ เพื่อให้การรวมกันเป็นชาติสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น
เพื่อให้มีความยุติธรรม เพื่อความสงบภายในประเทศ เพื่อการป้องกันประเทศ
ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพโดยทั่วไป และเพื่อธำรงรักษาเสรีภาพไว้ให้คนรุ่น
เราและคนรุ่นหลังได้ชื่นชมกันต่อไป จึงได้บัญญัติและสถาปนารัฐธรรมนูญแห่ง
สหรัฐอเมริกาขึ้น”⁶

เพื่อบรรลุความมุ่งหวังข้างต้น รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้กำหนดกลไกทางการเมืองการ
ปกครองอันมีลักษณะแตกต่างจากเดิมขึ้นมา โดยมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนอำนาจและประสิทธิภาพ

⁴ มาลินี ประเสริฐธรรม, สหรัฐอเมริกา ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ, 2538), หน้า 57.

⁵ John W. Kingdom, America : The unusual(New York: Worth, 1999), p. 65

⁶ สำนักข่าวสารอเมริกัน, การปกครองของสหรัฐอเมริกา(กรุงเทพฯ: สำนักข่าวอเมริกัน, 2534), หน้า 8.

ให้กับรัฐบาลกลาง ภายใต้ความมุ่งหมายนี้รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีระบบสองสภาที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ประธานาธิบดีผู้ทำหน้าที่บริหารแต่เพียงผู้เดียว (ฝ่ายบริหาร) และศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์ (ฝ่ายตุลาการ) ทั้ง 3 ฝ่ายนี้เป็นองค์หลักของรัฐบาลกลาง โดยที่อำนาจและบุคลากรของทั้ง 3 ฝ่ายแยกออกจากกันแต่ได้ถูกกำหนดให้มีลักษณะถ่วงดุลซึ่งกันและกันเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับอำนาจมากเกินไป กลไกต่างๆ ข้างต้นที่ถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยฉบับแรกของโลก หลักการต่างๆ อันปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กลายเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบการเมืองการปกครองของสหรัฐฯ มาจนถึงปัจจุบันตลอดจนเป็นแม่แบบทางการเมืองการปกครองให้กับหลายประเทศทั่วโลก สำหรับเหตุผลที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญในเวลานั้นเลือกรูปแบบการปกครองนี้ มิใช่ด้วยปัจจัยในเชิงประสิทธิภาพเพียงอย่างเดียว เหตุผลที่ยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ระบบประชาธิปไตยได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่มีความเหมาะสมสอดคล้องมากที่สุดสำหรับการดำรงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน

ประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้อันหนักหน่วงและยาวนานเพื่อปลดตนเองจากอำนาจครอบงำที่ไม่ชอบธรรม ทำให้หลักการในเรื่อง “สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและประชาธิปไตย” มีความหมายและความสำคัญอย่างยิ่งต่อชาวอเมริกัน หลักการเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผลมาจาก “ผู้ก่อตั้ง” (Founding fathers) เป็นสิ่งที่ชาวอเมริกันให้ความเคารพและยอมรับในฐานะเป็น “คุณค่า” (virtues) หรือคุณธรรมที่อยู่เหนือสิ่งอื่นใด หลักการดังกล่าวจึงมีฐานะเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินชีวิตของชาวอเมริกันเป็นอย่างมากนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับอิทธิพลของแนวคิดนี้ที่มีต่อการปฏิสัมพันธ์ต่อโลกภายนอกนั้นได้แก่ การยึดถือหลักสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคระหว่างประเทศ โดยเฉพาะหลักการ “การกำหนดใจตัวเอง” (self-determination) แม้ว่าการก่อตั้งชาติใหม่ได้ผ่านพ้นสำเร็จไปด้วยดี แต่ภัยคุกคามจากภายนอกที่ยังคงรายล้อมอยู่รอบด้านทำให้การเอาใจใส่ปกป้องหลักการนี้ยังคงเป็นสิ่งที่ผู้นำและประชาชนชาวอเมริกันให้ความสำคัญอย่างไม่เปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกัน การที่ชาวอเมริกันยึดถือหลักการดังกล่าวทำให้สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และสิทธิการกำหนดใจตนเองของประชาชนและประเทศต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ได้รับความคาดหวังว่าจะได้รับการเคารพและคุ้มครองด้วย และสหรัฐฯ ในฐานะประเทศต้นกำเนิดของแนวคิดนี้ควรจะได้ประพฤติเป็น “แบบอย่างที่ดี” (good example) ให้กับประเทศอื่นๆ

แนวคิดความเป็นชาติที่แตกต่างและอยู่เหนือชนชาติอื่น

คุณลักษณะประจำชาติที่โดดเด่นประการหนึ่งของสหรัฐฯ ก็คือ ความรู้สึกหรือแนวคิดที่
 ชนชาติตนเองแตกต่างและอยู่เหนือกว่าชนชาติอื่นๆ แนวคิดที่เป็นอัตลักษณ์นี้มีเนื้อหาทั้งในมิติ
 ศาสนา (spiritual), ชาติพันธุ์ (racial or ethnic), ศีลธรรม (moral) และการเมือง (political)⁷
 อย่างไรก็ตามมูลเหตุที่มาของแนวคิดนี้อธิบายได้ด้วยมิติเชิงประวัติศาสตร์ เนื่องจากสหรัฐฯ เป็น
 ประเทศที่ถือกำเนิดมาจากการถูกค้นพบ ดังนั้น แนวคิดและหลักการต่างๆ ที่เป็นแบบแผนทาง
 สังคมจึงมีที่มาจากคนภายนอกที่อพยพมาตั้งถิ่นฐาน ณ ดินแดนแห่งใหม่นี้เป็นส่วนใหญ่ แนวคิด
 ว่าด้วยความเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่นก็เช่นกัน ความรู้สึกนึกคิดที่สืบทอด
 มาจนถึงปัจจุบันนี้มีต้นกำเนิดจากกลุ่มคนที่เข้ามาตั้งรกรากในระยะแรก (first settlers) ได้แก่ พวก
 “พิวริตัน”⁸ (Puritan) ซึ่งเป็นชาวคริสต์ที่อพยพมาจากประเทศอังกฤษในช่วงต้นศตวรรษที่ 17
 ในขณะที่การเมืองและศาสนาในอังกฤษเต็มไปด้วยความวุ่นวาย พวกพิวริตันซึ่งมองเห็นความ
 เบี่ยงเบนออกไปจากแนวทางที่ถูกต้องของนิกายในอังกฤษ (Anglican Church) ได้พยายาม
 แยกตัวเองออกมาตั้งนิกายใหม่ ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเดียวกับที่ดินแดนโลกใหม่ (New World)
 ถูกค้นพบ พวกพิวริตันได้อพยพมาอาศัยอยู่ ณ ดินแดนแห่งใหม่นี้พร้อมกับนำความคิดความเชื่อ
 ของตนเองมาเผยแพร่ด้วย ความเชื่อของพวกพิวริตันมิใช่ความคิดเรื่องเสรีภาพและความเสมอ
 ภาค⁹ แต่เป็นหลักความเชื่อทางศาสนาโดยเฉพาะความเชื่อที่ว่าพวกเขาคือ “ชนชาติที่ได้รับ
 เลือก” (chosen people) จากพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า ให้ปฏิบัติภารกิจ (mission) ในฐานะตัวแทนของพระเจ้า
 ตามความเชื่อของพวกพิวริตันภารกิจนี้เป็นผลมาจากพันธสัญญา (covenant) ระหว่างพวกเขา
 ซึ่งเป็นผู้ดำเนินตามแบบแผนที่ถูกตั้งกับพระเจ้า ภารกิจที่ว่านั้นก็คือ การสร้างโลกใหม่ที่
 บริสุทธิ์โดยปกป้องคริสต์ศาสนาให้พ้นจากความชั่วร้าย ดำเนินตามหลักคำสั่งสอนที่ถูกตั้ง และ
 กำจัดผู้ที่ต่อต้านพระคริสต์ (Antichrist) ความสำเร็จของภารกิจนี้จะช่วยสร้างเงื่อนไขที่นำไปสู่การ
 บรรลุเป้าหมายสูงสุดนั่นก็คือ “ห้วงเวลาแห่งความถูกต้องและความสุข” (Millennium) ภายใต้
 อาณาจักรของพระเจ้า (the Kingdom of God) อันเป็นช่วงเวลาที่ชาวคริสต์ทุกคนเฝ้ารอ
 คอย พวกพิวริตันเชื่อว่าการบรรลุถึงห้วงหรือภาวะแห่งความถูกต้องและความสุขนี้จะต้องผ่าน
 ขั้นตอนการต่อสู้ระหว่าง “ฝ่ายดี” (Good) กับ “ฝ่ายชั่ว” (Evil) ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วฝ่ายดีจะเป็นฝ่าย
 ที่เอาชนะและนำไปสู่การบรรลุถึงสภาวะดังกล่าวได้ ภายใต้ความเชื่อนี้ดินแดนที่เป็นเป้าหมายใน
 การสร้างอาณาจักรของพระเจ้าก็คือดินแดนโลกใหม่ (new Israel) ซึ่งได้แก่ ทวีปอเมริกานั้นเอง

⁷ Deborah L. Madsen, *American exceptionalism* (Edinburgh University Press, 1998), p. 2.

⁸ Ibid., p. 1.

⁹ สมบัติ จันทวงศ์, *มหาชนรัฐและประชาธิปไตย: ความคิดทางการเมืองอเมริกัน ค.ศ. 1776-1800*,

ทั้งนี้ นอกเหนือจากการบรรลุเป้าหมายทางศาสนาในดินแดนโลกใหม่แล้ว พวกพิวริตันยังมุ่งหวังให้การปฏิบัติภารกิจของพวกเขา ณ ดินแดนแห่งนี้เป็น “แบบอย่างที่ดี” (City on the Hill) ให้กับการปฏิรูปศาสนาในประเทศยุโรปอีกด้วย¹⁰

ความเชื่อของพวกพิวริตันได้สืบทอดมาจนถึงยุคปฏิวัติ แม้ว่ารูปแบบและเนื้อหาความเชื่อนี้จะได้รับการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและสภาพแวดล้อมก็ตาม เมื่อถึงยุคก่อตั้งประเทศความเชื่อในเรื่องชนชาติที่ถูกคัดเลือกได้เปลี่ยนจากพวกพิวริตันมาเป็นชาวอเมริกันผิวขาว “แองโกล แซกซอน” (Anglo-Saxons) ในขณะที่เป้าหมายสูงสุดทางศาสนานั้นถูกแทนที่ด้วยเป้าหมายทางโลก (secular) ที่เรียกว่า “ห้วงเวลาแห่งความถูกต้องและความสุขทางโลก” (civil millennialism) หรือ “อาณาจักรของพระเจ้าบนโลก”¹¹ (the Kingdom of God on Earth) ตามนัยนี้ชาวแองโกล แซกซอนมีภารกิจเช่นเดียวกับพวกพิวริตันในการนำพาสังคมไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เป้าหมายนั้นว่าสอดคล้องกับความมุ่งหมายของชาวอาณานิคมอันนำไปสู่การทำสงครามปฏิวัติในปี ค.ศ. 1776 และการร่างรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1787 นั่นก็คือ การบรรลุถึง “ความปลอดภัยในชีวิต เสรีภาพ และการเสาะแสวงหาความสุข” ในสังคมนั่นเอง สำหรับเหตุผลเบื้องลึกอันเกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายนี้ของชาวอเมริกันแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นความพยายามที่จะสร้างสาธารณรัฐหรือสังคมที่ดั่งงามแห่งใหม่ตามความเชื่อของพวกเขา ดังที่โทมัส เพน (Thomas Paine) กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “Common Sense” ปี ค.ศ. 1776 ว่า

“...โลกใหม่ได้กลายมาเป็นที่พักพิงอาศัยสำหรับผู้ที่ยรักเสรีภาพทางโลกและศาสนา ในขณะที่อังกฤษดินแดนแห่งความขี้ขลาดและทฤษฎีได้ละเมิดเสรีภาพเหล่านี้ เช่นเดียวกับดินแดนอื่นในโลกเก่าที่เสรีภาพก็ได้รับการปฏิเสธ ดังนั้นชาวอเมริกันจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้อารักขาแสงสว่างแห่งสิทธิเสรีภาพ... ด้วยอิสรภาพและเอกราชพวกเราจึงมีอำนาจที่จะเริ่มต้นโลกใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง (to begin the world all over again)...”¹²

แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่นของชาวอเมริกันเป็นผลมาจากความเชื่อดังได้กล่าวข้างต้น ซึ่งมีผลต่อการรับรู้และเข้าใจในลักษณะเฉพาะของ

¹⁰ Deborah L. Madsen, *American exceptionalism*, p. 3.

¹¹ John B. Judis, *The folly of empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson* (New York: A Lisa Drew Book, 2004), p. 15.

¹² Michael H. Hunt, *Ideology and U.S. foreign policy* (New Haven: Yale University Press, 1987), p. 20.

ตนเอง (self-image) และต่อโลกภายนอกที่ชาวอเมริกันมีปฏิสัมพันธ์ ในความรู้สึกของชาวอเมริกันแล้ว พวกเขาโดยเฉพาะชาวอเมริกันแองโกลแซกซอนเป็น "ชนชาติพิเศษที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่นๆ" ทั้งต้นกำเนิด ระบอบการปกครอง โครงสร้างทางสังคม ค่านิยมและวัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา¹³ ในขณะที่ชนชาติหรือประเทศที่อยู่ภายนอกนั้นมักถูกมองว่าเป็นพวกอื่น (other) ที่ชั่วร้ายและอันตราย¹⁴ มุมมองในลักษณะ "พวกเรา" และ "พวกอื่น" ในระยะก่อตั้งประเทศนี้มักเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบกับประเทศยุโรปเป็นส่วนใหญ่ สำหรับชาวอเมริกัน ประเทศโลกเก่ามิได้เป็นเพียงภัยคุกคามต่อโลกใหม่เท่านั้น แต่ยังเป็นประเทศที่มีการปกครองแบบศักดินา (feudalism) และชนชั้น (aristocracy) อันเป็นระบอบที่กดขี่และเต็มไปด้วยการทำสงครามซึ่งมีความแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากสังคมที่อยู่บนบรรทัดฐานแห่งเหตุผล เสรีภาพ คุณค่า และความเสมอภาคอย่างสหรัฐฯ¹⁵

ในทำนองเดียวกับการสร้างอาณาจักรแห่งใหม่ของพระเจ้าเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับศาสนาในยุโรปของพวกพิวริตัน แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่นของสหรัฐฯ ไม่เพียงเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลเฉพาะต่อการสร้างสังคมที่ดั่งามภายในประเทศเท่านั้น ชาวอเมริกันในระยะก่อตั้งประเทศยังมุ่งหวังที่จะให้แนวทางการสร้างสังคมอันดั่งามของตัวเองในประเทศโลกใหม่นี้เป็น "แบบอย่างที่ดี" ให้กับประเทศอื่นๆ ได้ดำเนินรอยตามด้วย

หลักการอยู่โดดเดี่ยว

ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับแนวคิดในการกำหนดลักษณะและจัดระเบียบสังคมภายในประเทศอันได้แก่ หลักการสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และประชาธิปไตย รวมทั้งแนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างชาติใหม่ ผู้ก่อตั้งประเทศและชาวอเมริกันส่วนใหญ่ในช่วงก่อตั้งประเทศได้ยึดถือแบบแผนในการมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตัวเอง นั่นคือ แนวทางการไม่นำตนเองเข้าไปพัวพันในกิจการระหว่างประเทศหรือที่เรียกว่า "การอยู่โดดเดี่ยว" (Isolationism) แบบแผนนี้ดังปรากฏในถ้อยแถลงของจอร์จ วอชิงตัน (George Washington) หนึ่งในผู้ก่อตั้งประเทศคนสำคัญและประธานาธิบดีคนแรกของสหรัฐฯ ในปาฐกถากล่าวอำลาตำแหน่งของเขา (Farewell Address) เมื่อปี ค.ศ. 1796

¹³ Siobhan McEvoy-Levy, *American exceptionalism and U.S. foreign policy: Public diplomacy at the end of the cold war*(New York: Palgrave, 2001), p. 23.

¹⁴ Ibid., p. 27.

¹⁵ Ibid., p. 25.

“...หลักการที่ยิ่งใหญ่อันเป็นแนวปฏิบัติสำหรับพวกเราเกี่ยวกับต่างประเทศก็คือ การขยายความสัมพันธ์ทางการค้าโดยเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางการเมืองให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นได้...ยุโรปมีผลประโยชน์ของตัวเอง ซึ่งสำหรับพวกเราแล้วแทบจะมีได้เป็นผลประโยชน์ร่วมและอยู่ห่างไกลกัน โดยลักษณะแห่งผลประโยชน์ดังกล่าวทำให้พวกเขาต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งเสมอ ความขัดแย้งซึ่งเป็นความกังวลอย่างยิ่งสำหรับพวกเราในเรื่องการต่างประเทศ ดังนั้นจึงไม่ฉลาดเลยที่พวกเราจะเข้าไปพัวพันในความผันผวนทางการเมืองอันประกอบไปด้วยมิตรและศัตรูของพวกเขา...”

วอชิงตันกล่าวอีกว่า “การที่เราอยู่แยกและห่างไกลทำให้พวกเราสามารถแสวงหาแนวทางที่แตกต่างได้...”¹⁶ โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) ประธานาธิบดีคนที่ 3 ของสหรัฐฯ มีความเห็นเช่นเดียวกัน ในปาฐกถาครั้งแรกภายหลังเข้ารับตำแหน่งผู้นำ เจฟเฟอร์สันแถลงจุดยืนในนโยบายต่างประเทศของเขาได้แก่ “สันติภาพ การค้า และการมีไมตรีที่จริงใจแก่ทุกชาติแต่ไม่เป็นพันธมิตรกับผู้ใด”¹⁷ แบบแผนการอยู่โดดเดี่ยวยังได้ปรากฏในคำกล่าวของจอห์น ควินซี อัดัมส์ (John Quincy Adams) ในขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยประธานาธิบดีเจมส์ มอนโร (James Monroe) อัดัมส์ได้กล่าวปฏิเสธการดำเนินนโยบายเข้าไปแทรกแซงประเทศต่างๆ (“not going abroad in search of monsters to destroy”) แต่เสนอให้สหรัฐฯ ดำรงอยู่ในแบบแผนอันดีงามของตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประเทศอื่นๆ¹⁸

การยึดถือแนวทางการอยู่โดดเดี่ยวของสหรัฐฯ ในช่วงก่อตั้งประเทศมีเหตุผลเพียงพอเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางสังคมและสภาวะแวดล้อมของสหรัฐฯ ในเวลานั้น แม้ว่าชุมชนแห่งใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นมีสถานะเป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นอิสระและเอกราช แต่ชุมชนแห่งนี้ยังอยู่ในสภาวะที่อ่อนแอและต้องการพัฒนาเพื่อสร้างความเติบโตและเข้มแข็งให้กับตัวเอง ในภาวะการณ์เช่นนี้ผู้ก่อตั้งรัฐและประชาชนส่วนใหญ่ต่างตระหนักดีว่า การเข้าไปเกี่ยวข้องกับโลกภายนอกนั้นย่อมก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี นอกจากนี้ แบบแผนการอยู่โดดเดี่ยวข้างต้นถือได้ว่าได้รับอิทธิพลมาจาก “แนวคิดว่าด้วยการเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่น” ของสหรัฐฯ อย่างมี

¹⁶ Leonard F. James, *American foreign policy*(Illinois: Scott, Foresman and Company, 1967), pp. 18-20.

¹⁷ Richard Crockatt, *America embattled: September 11, anti-Americanism and the global order*(London: Rout ledge, 2003), p. 14.

¹⁸ John B. Judis, *The folly of empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson*, p. 22.

นัยสำคัญ ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นเกี่ยวกับการสร้างสังคมที่ดั่งงามแห่งใหม่ตามความเชื่อของชาวอเมริกันอันเป็นผลมาจากแนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชนชาติอื่นที่สืบทอดมาจากชาวพิริวตัน แนวคิดดังกล่าวได้บ่มเพาะความรู้สึกถึงการเป็นชุมชนและชนชาติที่เป็นอิสระและแบ่งแยก (separation) จากโลกภายนอกมาตั้งแต่ต้น การทำสงครามประกาศอิสรภาพของชาวอาณานิคมในปี ค.ศ.1776 นอกเหนือจากเป็นเรื่องของการปลดแอกจากอำนาจครอบงำที่เหนือกว่าแล้ว เหตุผลที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือ การบรรลุความปรารถนาในการแบ่งแยกกระหว่างดินแดนอาณานิคมซึ่งเป็น “โลกใหม่” (New World) และประเทศยุโรปที่เป็น “โลกเก่า” (Old World) ออกจากกัน ความมุ่งหวังดังกล่าวของชาวอาณานิคมเป็นการย้ำถึงความแตกต่างระหว่างโลกเก่ากับโลกใหม่ซึ่งสมควรได้รับสิทธิในการดำเนินวิถีชีวิตตามแบบของตัวเองโดยไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกัน ภายหลังจากก่อตั้งประเทศในปี ค.ศ. 1781 แนวคิดนี้ยังคงมีอิทธิพลต่อผู้นำและประชาชนชาวอเมริกันอย่างไม่เปลี่ยนแปลงและเป็นที่มาของการยึดถือแบบแผนการอยู่โดดเดี่ยวในการมีความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ทั้งนี้ผู้นำและชาวอเมริกันโดยส่วนใหญ่ในระยะก่อตั้งประเทศต่างก็ให้ความสำคัญต่อหลักการดังกล่าวในฐานะเป็นคุณธรรมและคุณค่าอันดีงามของสหรัฐฯ โดยเชื่อว่าการละเมิดต่อหลักการนี้โดยเฉพาะการเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเทศยุโรปอันถือเป็นดินแดนแห่งการกดขี่และสงครามนั้นย่อมนำมาสู่การทำลายและความเสื่อมในสถาบันและคุณค่าอันดีงามของสหรัฐฯ เองในขณะที่การยึดมั่นต่อหลักการฯ จะช่วยป้องกันการแปรเปลี่ยนจากอิทธิพลภายนอกและประเทศโลกเก่า ซึ่งทำให้สหรัฐฯ สามารถรักษาความเป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างของตนเองเอาไว้ได้¹⁹

สาธารณรัฐแห่งความขัดแย้ง

ในขณะที่ชาวอเมริกันให้ความสำคัญกับ “หลักการสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และประชาธิปไตย” “แนวคิดเรื่องความแตกต่างและเหนือกว่าทางชนชาติ” และ “หลักการอยู่โดดเดี่ยว” ในฐานะเป็น “คุณธรรมหรือคุณค่าอันดีงาม” ที่ควรยึดถือ แต่ในทางปฏิบัติดูเหมือนว่าพฤติกรรมและรูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตหลายๆ ประการของผู้คนในดินแดนโลกใหม่กลับสวนทางกับคุณค่าอันดีงามที่พวกเขายึดถืออย่างสิ้นเชิง หลักการในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ชาวอเมริกันให้การยอมรับนับถือและถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ในสภาพที่เป็นจริงหลักการเหล่านี้ได้ถูกจำกัดไว้ใช้เฉพาะสำหรับกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น ดังจะเห็นว่าผู้นำหรือผู้ปกครองส่วนใหญ่ของสหรัฐฯ ใน

¹⁹ Eric Alterman, *Who speaks for America: Why democracy matters in foreign policy*(Ithaca: Cornell University Press, 1998), p. 30.

ระยะแรกมักมาจากพวกชายผิวขาวที่มีฐานะ²⁰ (propertied white males) ในขณะที่สตรี ชาวอเมริกันพื้นเมือง และชาวอเมริกันผิวดีนนอกจากจะไม่ได้รับโอกาสนี้แล้วยังเป็นชนชั้นที่สังคมรังเกียจและถูกกดขี่ นอกจากนี้ การซื้อขายใช้แรงงานทาส (slavery) เป็นภาพที่พบเห็นโดยทั่วไป แม้แต่ผู้ก่อตั้งรัฐซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดหลักการสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของสหรัฐฯ อันได้แก่ เจฟเฟอร์สัน, วอชิงตัน, เจมส์ เมดิสัน และอเล็กซานเดอร์ แฮมมิงตันต่างก็มีทาสรับใช้เป็นคนของตนเอง ยิ่งกว่านั้น ในขณะที่บุคคลเหล่านี้มีแนวคิดสนับสนุนการบัญญัติเรื่องการค้าทาสว่าเป็นสิ่งที่น่าประณามและน่ารังเกียจ (execrable commerce) ในรัฐธรรมนูญ พวกเขากลับไม่เคยคิดปลดปล่อยทาสรับใช้ของตนตลอดช่วงชีวิตที่มีอยู่ การแบ่งชั้นวรรณะและการใช้แรงงานทาสนี้ได้ดำเนินอยู่ในสังคมสหรัฐฯ เป็นเวลานานกว่าศตวรรษก่อนที่ลักษณะนี้จะเจือจางลงภายหลังสงครามกลางเมือง²¹ (civil war)

เมื่อเวลาผ่านไป คุณค่าอันดีงามในแบบเก่าๆ ของสังคมอเมริกันจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงน้อยลงไปทุกที ควบคู่ไปกับการยึดมั่นในระบบ “สาธารณรัฐที่ดีงาม” (Republicanism) ผู้นำและผู้ก่อตั้งรัฐในระยะแรกต่างก็มีความเชื่อในเรื่องความเสื่อมของระบบสาธารณรัฐที่เป็นผลมาจากการสร้างฐานะและความมั่งคั่งของรัฐ ดังนั้น การค้าในฐานะเป็นตัวการที่นำมาสู่ความเสื่อมดังกล่าวจึงอยู่นอกเหนือแนวทางที่ผู้นำและผู้ก่อตั้งรัฐให้การสนับสนุน ดังที่จอห์น อัดัมส์กล่าวไว้ “การค้านำมาซึ่งเงินตรา และความร่ำรวย และทั้งสามสิ่งนี้ไม่อาจเข้ากันได้กับรัฐมหาชน”²² ในขณะที่โทมัส เพนกล่าวในหนังสือ “Common Sense” ของเขาว่า “การค้าเป็นสิ่งซึ่งทำลายจิตวิญญาณความรักชาติและความมั่นคงแห่งชาติและในที่สุดจะทำลายวิญญาณความเป็นสหรัฐฯ เอง”²³ การยึดมั่นในกฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นไปอย่างเหนียวแน่นภายหลังการก่อตั้งรัฐใหม่ๆ อันเป็นช่วงเวลาที่แนวคิดเรื่องเสรีภาพ ความเสมอภาค และการสร้างรัฐมหาชนที่เป็นประชาธิปไตยกำลังเบ่งบานอย่างเต็มที่ แต่เมื่อหน่วยสังคมการเมืองใหม่นี้เริ่มมีการขยายขยายมากขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ผลผลิตภายในประเทศเริ่มมีมากเกินไปเกินความต้องการและการหาแหล่งระบายสินค้าเป็นเรื่องสำคัญ ในขณะที่การผลิตขนาดใหญ่ที่ขยายตัวออกไปทำให้ต้องหาแหล่งวัตถุดิบจากภายนอกมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลให้การขยายการค้ากับต่างประเทศเป็นเรื่องหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงเวลานี้ดูเหมือนว่าผู้นำได้เริ่มผ่อนคลายนโยบายความเชื่อและทัศนคติของตนที่เคยมีลง พร้อมกับหันมายอมรับทัศนคติแบบใหม่มากขึ้น อเล็กซานเดอร์ แฮมมิง

²⁰ Henry R. Nau, *At home abroad* (Ithaca: Cornell University Press, 1995), p. 62.

²¹ Ibid.

²² Ibid., p. 28

²³ Ibid.

ต้นหนึ่งในหมู่ผู้ก่อตั้งรัฐกลับกลายเป็นผู้เชื่อมั่นในความเป็นประเทศทุนนิยมของสหรัฐฯ (capitalist America) เขาเห็นว่า “การค้าเป็นที่มาแห่งผลประโยชน์และความมั่งคั่งของชาติสูงสุด”²⁴ ในขณะที่ จอห์น อัดัมส์ผู้ซึ่งเชื่อในความไม่เข้ากันระหว่างการค้ากับรัฐมหาชนในตอนแรก ได้เปลี่ยนท่าทีของตนเองไป โดยเห็นว่า “ทั่วโลกจะได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการจัดตั้งการค้าที่มีเสรีโดยบริบูรณ์”²⁵ เช่นเดียวกับเพน ได้หันมายอมรับว่า “การค้าทำให้มนุษย์มีจิตในอันโยนขึ้นเข้าใจซึ่งกันและกันและมีอารยธรรมมากขึ้น”²⁶ เหตุผลเรื่องความจำเป็นในการขยายการค้าและการค้านำมาซึ่งผลประโยชน์และความมั่งคั่งของประเทศได้ทำให้ทัศนคติเรื่องการค้าเป็นที่ยอมรับมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ข้ออ้างนี้มิได้ทำให้ความกังวลที่มีอยู่เดิมเกี่ยวกับปัญหาการขยายการค้าที่อาจนำไปสู่การทำลายคุณค่าอันดีงามลดน้อยลงแต่อย่างใด นอกจากนี้ ในขณะที่การค้าได้ขยายออกไปภายนอกมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้นำและประชาชนชาวอเมริกันกำลังเผชิญกับความท้าทายครั้งใหม่ในการรักษาคุณค่าอันดีงามของตนเองเอาไว้ นั่นคือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถส่งเสริมและขยายการค้าของตนในต่างแดนโดย “หลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับพัวพันกับกิจการระหว่างประเทศ” ได้

ความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษจนนำไปสู่การทำสงครามในปี ค.ศ.1793 ทำให้คำอธิบายเกี่ยวกับทิศทางความสัมพันธ์กับโลกภายนอกของสหรัฐฯ อันเป็นผลมาจากผลประโยชน์ทางการค้ามีความกระจ่างมากขึ้น แรกนั้นผู้นำของสหรัฐฯ ทั้งแฮมมิงตันและเจฟเฟอร์สันต่างก็ไม่ต้องการยุ่งเกี่ยวกับสงครามนี้และหวังว่าฝรั่งเศสและอังกฤษจะเคารพความเป็นกลางของสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม ความพยายามของสหรัฐฯ ไม่ประสบความสำเร็จมากนักเมื่อเรือสินค้าอเมริกันที่ติดต่อทำการค้ากับทั้งสองประเทศและประเทศอาณานิคมถูกกีดกันและจับกุมโดยทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส กล่าวคือ หากเรือสินค้าอเมริกันติดต่อทำการค้ากับอังกฤษและอาณานิคมอังกฤษจะถูกเรือรบฝรั่งเศสจับกุม และหากค้าขายกับฝรั่งเศสและอาณานิคมฝรั่งเศสจะถูกอังกฤษจับกุม²⁷ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้การค้าของสหรัฐฯ ได้รับความเสียหายอย่างหนักและนำไปสู่ความไม่พอใจของประชาชนชาวอเมริกันจำนวนมาก เมื่อถึงเวลานี้ความเป็นกลางของสหรัฐฯ จึงยากที่จะดำเนินต่อไปได้ ความเห็นของชาวอเมริกันที่มีต่อสงครามได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย²⁸ คือ 1) กลุ่มเฟเดอรัลลิสต์ (Federalist) หรือ เจฟเฟอร์สันเนียน (Jeffersonians) นำโดยเจฟเฟอร์สัน

²⁴ Ibid., p. 29.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ มาลินี ประเสริฐธรรม, สหรัฐอเมริกา ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1, หน้า 105.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 105-106

ได้แก่ กลุ่มซึ่งสนับสนุนอังกฤษและต่อต้านฝรั่งเศส ต้องการมีผลประโยชน์ทางการค้ากับอังกฤษ สนับสนุนอำนาจรัฐบาลกลางต่อต้านการปฏิวัติและต้องการทำสงครามกับฝรั่งเศสในอนาคต และ 2) กลุ่มแอนติเฟเดอรัลลิสต์ (Anti-federalist) หรือ แฮมิโตเนียน (Hamiltonians) นำโดยแอมิงตัน กลุ่มนี้เข้าข้างฝรั่งเศส และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความเสมอภาค ความขัดแย้งระหว่างแนวคิดทั้งสองที่แตกต่างกันนี้ได้ดำเนินไปอย่างเข้มข้นตลอดช่วงแรกแห่งการก่อตั้งรัฐและดูเหมือนว่าจะไม่สามารถประนีประนอมให้แก่กันได้ง่าย เนื่องจากต่างฝ่ายต่างก็คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองโดยไม่แบ่งแยกขอบเขตระหว่างประเด็นภายในและภายนอกประเทศ²⁹ ความแตกแยกของผู้คนในสังคมอเมริกันยิ่งร้าวลึกลงอีก เมื่อนายซิติเจน เจเน็ต (Citizen Genet) ทูตฝรั่งเศสได้เดินทางมายังสหรัฐฯ เพื่อเรียกร้องให้สหรัฐฯ ร่วมกับฝรั่งเศสในการทำสงครามกับอังกฤษ³⁰ ข้อเสนอนี้ได้รับการสนับสนุนเป็นจำนวนมากจากฝ่าย Anti-Federalist ในสหรัฐฯ บุคคลเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้อสาสมัครเข้าร่วมทำสงครามต่อต้านอังกฤษ ในขณะที่ฝ่าย Federalist ซึ่งมีเป็นจำนวนมากเช่นกันได้เรียกร้องแนวทางสันติภาพและการดำเนินความเป็นกลาง พร้อมทั้งออกมาโจมตีพวก Anti-federalist ว่าเป็นพวกบงกชและนำประเทศชาติไปสู่หายนะ ความขัดแย้งนี้ได้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดตั้งระบบสองพรรคในปัจจุบัน³¹ อย่างไรก็ตาม สำหรับสหรัฐฯ ในช่วงก่อตั้งประเทศ นอกจากเหตุการณ์นี้ได้นำมาสู่ความแตกแยกของผู้คนบนโลกใบใหม่เองแล้ว การที่สหรัฐฯ เข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามยังเท่ากับเป็นการทำลายแนวทางความเป็นกลางและอยู่โดดเดี่ยวที่พวกเขายึดถือมาโดยตลอด ในขณะที่สังคมโลกใบใหม่นี้กำลังเข้าสู่ยุคแห่งการขยายและเจริญเติบโต เราเริ่มได้เห็นว่าผู้คนที่นี้สามารถละทิ้งหรือถอยห่างจากอุดมการณ์และคุณค่าอันดีงามของตนได้ทุกขณะตราบเท่าที่วิธีการนี้เป็นสิ่งจำเป็นและสอดคล้องกับผลประโยชน์ของพวกเขา

จักรวรรดิแห่งเสรีภาพ

การซื้อดินแดนหลุยเซียน่า (Louisiana) จากฝรั่งเศสของสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1803 นับเป็นก้าวสำคัญของการขยายตัวของประเทศที่เพิ่งก่อตั้งใหม่ อันที่จริงนโยบายการสำรวจและขยายดินแดนของสหรัฐฯ ได้ดำเนินมาก่อนหน้านี้นานพอสมควรแล้ว แต่การซื้อหลุยเซียน่ามีความหมายว่าครั้งก่อนๆ เนื่องจากดินแดนแห่งนี้กินพื้นที่กว้างใหญ่กว่าสิบสามอาณานิคมรวมกันซึ่งมีผลทำให้ขนาดของสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นอีกเป็นเท่าตัว นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดทางให้

²⁹ Eric Alterman, *Who speaks for America: Why democracy matters in foreign policy*, p. 32

³⁰ Ibid., pp. 31-32.

³¹ Ibid, p. 32.

สหรัฐฯ สามารถแผ่ขยายดินแดนข้ามภาคพื้นทวีปได้ในเวลาต่อมา³² ความสำเร็จนี้เป็นผลงานโดยตรงของประธานาธิบดีเจฟเฟอร์สัน ซึ่งมีนโยบายขยายดินแดนเพื่อสร้างความเติบโตให้กับประเทศ แน่หนอนที่สุดว่านโยบายดังกล่าวนี้เป็นแนวทางที่อยู่นอกเหนือเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ความโดดเด่นของเจฟเฟอร์สันซึ่งได้กลายเป็นแบบอย่างให้กับผู้นำในสมัยต่อๆ มา ก็คือ ข้ออ้างหรือเหตุผลที่เขามีให้กับการดำเนินตามแนวทางของตัวเอง งานเขียนของโทมัส เพนที่มีชื่อว่า “Common Sense” ปี ค.ศ. 1776 ได้จุดประกายความคิดให้กับชาวอเมริกันในช่วงแรกๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการรวมตัวกันเพื่อปฏิวัติในปี ค.ศ. 1776 เนื้อหาลำคัญในงานเขียนชิ้นนี้ ส่วนหนึ่งได้แก่คำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมซึ่งประกอบด้วย 2 ชั้นชั้นคือ 1) **ชนชั้นผู้ผลิต** (productive classes) ได้แก่ ผู้ใช้แรงงาน ชาวนา ช่างฝีมือ พ่อค้า ผู้ประกอบการขนาดเล็ก และ 2) **ชนชั้นผู้เอารัดเอาเปรียบ** (plundering classes) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ชนชั้นนำ ทหารระดับสูง รวมทั้งเจ้าของโรงงานขนาดใหญ่ที่ผูกขาด ในความเห็นของเพน ชนชั้นผู้ผลิตถูกรอบงำโดยชนชั้นผู้เอารัดเอาเปรียบและมีหน้าที่เสียภาษีให้รัฐ ในขณะที่ชนชั้นผู้เอารัดเอาเปรียบเป็นผู้เก็บภาษีและใช้อำนาจของตนในการกดขี่และตัดทวงผลประโยชน์จากชนชั้นผู้ผลิต นอกจากนี้ “สงคราม” เป็นเครื่องมือของชนชั้นผู้เอารัดเอาเปรียบในการควบคุมและครอบงำสังคม พวกเขาใช้เครื่องมือนี้เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของชนชั้นผู้ผลิตไปจากกระบวนการมีส่วนร่วมและตรวจสอบการทำงานของตนเอง ด้วยวิธีการนี้ทำให้รัฐบาล (ซึ่งก็คือชนชั้นผู้เอารัดเอาเปรียบ) ยังคงได้รับความไว้วางใจและการเสียภาษีจากประชาชน ลักษณะดังกล่าวตามความเห็นของเพนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและนำมาสู่ความล่มสลายของสังคมต่างๆ ในความเห็นเดียวกันนี้ เจฟเฟอร์สันกล่าวว่า ความเสื่อมและล่มสลายของสังคมตามคำอธิบายของเพนได้เกิดขึ้นมาก่อนแล้วกับสังคมในประเทศยุโรป โดยปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสื่อมสลายดังกล่าวก็คือ การที่ประชาชนโดยเฉพาะชนชั้นผู้ผลิตไม่มีดินแดนเป็นของตนเอง³³(landlessness) เจฟเฟอร์สันเชื่อว่าเสรีภาพทางการเมืองจะคงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อผู้คนในสังคมมีความเท่าเทียมกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้นเพื่อป้องกันการซ้ารอยสังคมโลกใบเก่า เขาจึงสนับสนุนให้ชาวอเมริกันโดยเฉพาะชนชั้นผู้ผลิตมีทรัพย์สินและที่ดินเพียงพอเป็นของตนเอง (property owners) แนวคิดดังกล่าวได้นำมาสู่ “นโยบายสำรวจและขยายดินแดน” อย่างจริงจังของรัฐบาลสหรัฐฯ และการซื้อหลุยเซียนาก็เป็นแผนการหนึ่งของแนวคิดนี้ โดยเจฟเฟอร์สันเชื่อว่าจะช่วย

³² มาลินี ประเสริฐธรรม, สหรัฐอเมริกา ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1, หน้า 124.

³³ Eric Alterman, Who speaks for America: Why democracy matters in foreign policy, p. 34.

สร้างความเท่าเทียมให้กับคนในสังคมตลอดจนช่วยป้องกันหรืออย่างน้อยชะลอความเสื่อมสลายของสังคมสาธารณรัฐแห่งใหม่ (new republics) ได้³⁴

เจมส์ เมดิสัน (James Madison) ผู้สืบทอดอำนาจต่อจากเจฟเฟอร์สันก็มีนโยบายที่ไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องการสำรวจและขยายดินแดนเพื่อรักษาระบบสาธารณรัฐ กระนั้นก็ตาม เมดิสันมีเหตุผลอีกประการหนึ่งซึ่งนอกเหนือไปจากข้ออ้างของเจฟเฟอร์สันเพียงอย่างเดียว แนวคิดของเมดิสันได้ปรากฏอยู่ในเอกสาร "The Federalist" (ปี ค.ศ. 1787-88) ซึ่งเขาและบุคคลสำคัญอีกสองท่านได้แก่อเล็กซานเดอร์ แฮมมิงตันและจอห์น เจย์ (John Jay) ได้ร่วมกันเขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาชักจูงให้รัฐนิวยอร์กร่วมลงนามในรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นใหม่ปี ค.ศ. 1787 The Federalist ฉบับนี้มีเนื้อหาที่ทันสมัยและกินใจจนได้รับการยกย่องว่าเป็นเอกสารปรัชญาการเมืองการปกครองที่ดีและสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหรัฐฯ³⁵ สำหรับข้อเขียนของเมดิสันที่ได้รับการกล่าวถึงกันมากที่สุดก็คือ "เอกสารหมายเลข 10" (The Federalist, No. 10) ซึ่งกล่าวถึงแนวทางการควบคุมและแก้ไขปัญหาในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย เมดิสันได้ชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มของการแตกออกเป็นกลุ่มหรือพวกต่างๆ (factions) นับเป็นข้ออันตรายที่สุดต่อการปกครองโดยประชาชน³⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ซึ่งอาจจะเป็นชนส่วนใหญ่ (majority) หรือชนส่วนน้อย (minority) แต่ได้รวมตัวกันภายใต้ผลประโยชน์ของกลุ่มและดำเนินการที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิและผลประโยชน์อันถาวรและร่วมกันของพลเมืองและสังคม การแตกออกเป็นกลุ่มเป็นพวกนี้ในความเห็นของเมดิสันเป็นผลมาจากความหลากหลายและไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคมและเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตนเอง ลักษณะดังกล่าวทำให้เมดิสันสรุปว่าการเกิดขึ้นของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขจัดออกไป การบรรเทาปัญหาเป็นหนทางเดียวที่สามารถกระทำได้ซึ่งได้แก่การควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้น³⁷ (controlling effects) หนึ่งในวิธีที่เมดิสันเสนอเพื่อป้องกันมิให้กลุ่มหนึ่งมีอำนาจข่มคนอื่นก็คือ การใช้ระบบสาธารณรัฐอันเป็นรูปแบบการปกครองโดยมีผู้แทน วิธีนี้จะช่วยถ่วงถ่วงและขยายผลกระทบของประชาชนโดยผ่านสื่อกลาง คือกลุ่มประชาชนผู้ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งน่าจะเป็นคนดีและมีความรู้ นอกจากนี้ แนวทางที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ การขยายฐานของสาธารณรัฐให้กว้างออกไปทั้งในด้านภูมิศาสตร์และจำนวนประชากรตามที่จะเกิดขึ้นภายใต้การปกครองของรัฐบาลแห่งชาติ แนวทางนี้มาจากความเชื่อ

³⁴ Ibid., p. 35.

³⁵ สำนักข่าวสารอเมริกัน, การปกครองของสหรัฐอเมริกา, หน้า 36.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

³⁷ John W. Kingdon, *America the unusual*(New York, Worth, 1999), p. 31.

ของเมดิสันที่ว่ายิ่งพื้นที่มีขนาดเล็กเพียงใด ยิ่งเป็นเรื่องง่ายที่กลุ่มบางกลุ่มจะสามารถครอบงำกลุ่มอื่น ๆ และประชาชนในพื้นที่นั้นได้ การขยายพื้นที่ออกไปย่อมทำให้สังคมประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ เป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย จึงเป็นการลดโอกาสจากการที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม อาจมีอำนาจและอิทธิพลมากเกินไปตลอดจนใช้อำนาจและอิทธิพลของตนครอบงำเหนือกลุ่มอื่น ๆ³⁸ ดังที่เมดิสันกล่าวว่า

“ในเมื่อผู้แทนแต่ละคนในสาธารณรัฐที่มีขนาดใหญ่ จะได้รับเลือกจากประชาชนจำนวนมากกว่าที่ได้รับในสาธารณรัฐขนาดเล็ก จึงเป็นการยากขึ้นไปอีกที่ผู้สมัครที่ไม่ดีจะใช้กลโกงซึ่งใช้กันอยู่บ่อยมากในการเลือกตั้งได้สำเร็จ... อิทธิพลของผู้นำกลุ่มต่างๆ อาจจุดไฟความนิยมขนานใหญ่ขึ้นในรัฐของผู้นั้น แต่จะไม่สามารถแพร่กระจายไฟความนิยมให้ลุกลามไปยังรัฐอื่นๆ ได้”³⁹

เมื่อเมดิสันก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำสหรัฐฯ จึงไม่น่าสงสัยว่าแนวคิดดังกล่าวได้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อทิศทางการดำเนินนโยบายของเขาด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากสิ้นสุดสงครามสหรัฐอเมริกา-อังกฤษ (ปี ค.ศ. 1812) อันเป็นผลให้อังกฤษซึ่งเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ลดบทบาทของตนในภูมิภาคนี้ลง สหรัฐฯ ซึ่งไม่ต้องกังวลกับภัยคุกคามของศัตรูจึงมีเวลาให้กับสำรวจและขยายดินแดนของตนเองมากขึ้น

แนวทางของเจฟเฟอร์สันและเมดิสันได้กลายเป็นแบบอย่างให้กับผู้นำในสมัยต่อๆ มาได้ดำเนินรอยตาม ไม่ว่าจะเจมส์ มอนโร จอห์น ควินซี อัดัมส์ ฯลฯ ในทศวรรษที่ 1820 ขนาดของสหรัฐฯ ได้เพิ่มขึ้นจากเดิม 13 รัฐมาเป็น 24 รัฐ ประชากรเพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 2 เท่าในทุกๆ 22 ปี⁴⁰ พื้นที่ขยายใหญ่มากขึ้นนำมาซึ่งความเจริญเติบโตและความมั่นคงของประเทศก็จริง แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าเบื้องหลังความเติบโตและความมั่นคงนี้เป็นผลมาจากการเอารัดเอาเปรียบและการกดขี่ข่มเหงของชาวอเมริกันที่มีต่อ “ชาวอเมริกันพื้นเมือง” (Native Americans) ชาวพื้นเมืองเป็นจำนวนมากได้สังเวชชีวิตให้กับการทำสงครามขยายดินแดนของพวกเขา หลายคนถูกบังคับให้เป็นทาส (enslaved) และจำนวนไม่น้อยต้องอพยพหลบหนีไปอยู่ที่อื่นเพราะถูกขับไล่⁴¹ ในขณะที่พวก

³⁸ David Ryan, *U.S. foreign policy in world history* (London: Routledge, 2000), p. 33.

³⁹ สำนักข่าวสารออเมริกัน, *การปกครองของสหรัฐอเมริกา*, หน้า 41.

⁴⁰ Eric Alterman, *Who speaks for America: Why democracy matters in foreign policy*, p. 38.

⁴¹ John B. Judis, *The folly of empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson*, p. 23.

ผิวขาวอ้างว่าการแผ่ขยายดินแดนของตนมีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่และปกป้องสิทธิเสรีภาพ แต่ดูเหมือนว่าสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของชาวพื้นเมืองหาได้รวมอยู่ในเป้าหมายนี้ด้วยไม่

สำหรับสังคมอเมริกัน แนวทางในการปกป้องสังคมสาธารณรัฐของเจฟเฟอร์สันและเมดิสันได้นำมาสู่ผลลัพธ์ที่ไม่มีใครคาดคิด ในขณะที่การผูกขาดและรวบอำนาจในสังคมเป็นสิ่งที่เจฟเฟอร์สันและเมดิสันรังเกียจและหวาดกลัว แต่พวกเขากลับมีพฤติกรรมไม่ต่างจากลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้การสำรวจและขยายดินแดนเป็นไปได้โดยราบรื่นและลุล่วง การรวบอำนาจไว้ที่ฝ่ายบริหารและการปกปิดรายละเอียดในบางประเด็นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้⁴² นอกจากนี้ เมื่อเวลาผ่านไปแนวทางการขยายดินแดนของเจฟเฟอร์สันและเมดิสันแทนที่จะนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมสาธารณรัฐอย่างที่พวกเขาคาดหวัง แต่กลับกลายเป็นเชื้อร้ายที่ลุกลามแพร่ขยาย ทำลายสังคมและคุณค่าอันดีงามของชาวอเมริกันลงอย่างสิ้นเชิง ภายใต้สังคมทุนนิยมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและการขยายความเติบโตเป็นหนทางเดียวที่จะสร้างหลักประกันให้ชีวิต นอกจากนี้เป้าหมายของเจฟเฟอร์สันในอันที่จะสร้างสังคมที่เท่าเทียมและปราศจากความทะเยอทะยานดูเป็นสิ่งเลือนรางเต็มที่แล้ว แนวทางเขากลับยิ่งกระตุ้นความโลภและความทะยานอยากของผู้คนบนโลกใบใหม่ให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างไม่ยั้งลิ้นสุด พร้อมกับช่องว่างระหว่างผู้คนในสังคมที่ห่างออกจากกันมากขึ้นเรื่อยๆ ในภาวะการณ์นี้ปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งได้ก่อตัวขึ้นและเป็นสิ่งที่เมดิสันไม่คาดคิดมาก่อนก็คือ แนวโน้มการเกิดขึ้นของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีลักษณะเฉพาะด้านและขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้า”⁴³ (economic and commercial groups) ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำเหนือกลุ่มอื่นๆ กลุ่มนี้เองที่ได้ขยายบทบาทและกลายมาเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญต่อทิศทางการนโยบายต่างประเทศและการขยายจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ ในเวลาต่อมา

โชคชะตาที่ถูกกำหนด

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการขนส่งและการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งการหลั่งไหลเป็นจำนวนมากของประชากรไปยังซีกตะวันตกของประเทศเป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญที่ทำให้การสำรวจและขยายดินแดนไปทางด้านตะวันตกของสหรัฐฯ เดินหน้าไปอย่างไม่มีที่ท่าว่าจะหยุดยั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังทศวรรษที่ 1820 เป็นต้นมา พร้อมกับดินแดนที่ขยายออกไป วิวาทะเกี่ยวกับความขัดแย้งในคุณค่าอันดีงามของสังคมสาธารณรัฐก็ได้ทวีความเข้มข้นขึ้นทุกขณะ ทั้งนี้ นอกเหนือจากประเด็นเรื่องการกดขี่ข่มเหงชาวพื้นเมืองระหว่างที่พวกผิวขาวพยายามขยายเขต

⁴² Michael H. Hunt, *Ideology and U.S. foreign policy*, pp. 27-28.

⁴³ Eric Alterman, *Who speaks for America: Why democracy matters in foreign policy*, p. 35.

แดนของตนแล้ว อีกประเด็นหนึ่งอันเป็นรากเหง้าปัญหาที่ฝังตัวในสังคมอเมริกันมาเป็นเวลานานก็คือ “การใช้แรงงานทาส”⁴⁴ (slavery) โดยเฉพาะรัฐทางตอนใต้ของสหรัฐฯ (southern states) ในขณะที่เจฟเฟอร์สัน พยายามส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพและความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคล วิธีการสำรวจและขยายดินแดนของเขาเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวกลับนำมาสู่การผนวกดินแดนและรัฐต่างๆ ซึ่งมีการใช้แรงงานทาสเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจึงมีเพียงสวนทางกับเป้าหมายของเจฟเฟอร์สันเองอันทำให้แนวทางของเขามีความชอบธรรมน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด หากยังได้เพิ่มรอยร้าวที่มีมาก่อนหน้าระหว่างรัฐเหนือ-ใต้จนกลายมาเป็นความแตกแยกในระดับชาติอีกด้วย⁴⁵

ท่ามกลางกระแสคัดค้านการผนวกดินแดนที่มีการใช้แรงงานทาส เหล่าบรรดาสานุศิษย์ของเจฟเฟอร์สัน (Jeffersonians) ยังคงยืนยันถึงแนวทางการปกป้องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล รวมทั้งสังคมนิยมรัฐที่อิงตามแนวทางของเจฟเฟอร์สัน พร้อมกับออกมาต่อต้านแนวคิดการมีทาสรับใช้ของรัฐทางใต้โดยถือว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นแนวทางนอกรีตซึ่งขัดต่อพระประสงค์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ⁴⁶ จอห์น โอซูลิวาน (John O'Sullivan) นับเป็นผู้สืบทอดแนวคิดของเจฟเฟอร์สันคนสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากในการฟื้นฟูปรับเปลี่ยนหลักการเจฟเฟอร์สันให้สอดคล้องกับยุคสมัย แนวคิดของจอห์น โอซูลิวาน ถูกถ่ายทอดผ่านวารสารของเขามีชื่อว่า “*The Democratic Review*” ปี ค.ศ.1837 โดยเฉพาะแนวคิดซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีและกลายมาเป็นแบบแผนสำคัญของนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ในเวลาต่อมาคือ “**โชคชะตาที่ถูกกำหนด**” (Manifest Destiny) แนวคิดนี้ได้ยืนยันถึงลักษณะเฉพาะทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์อันส่งผลให้สหรัฐฯ เป็นชนชาติที่อยู่เหนือและแตกต่างจากชาติอื่นๆ ลักษณะเฉพาะดังกล่าวทำให้ชาวอเมริกันมิเพียงเป็นผู้สืบทอดและธำรงไว้ซึ่ง “**ความแตกต่างและเหนือกว่าทางชนชาติ**” ของตนเองเท่านั้น หากยังมีฐานะเป็น “**ผู้ถูกคัดเลือก**” (chosen people) จากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของให้ปฏิบัติ “**ภารกิจ**” (mission) สำคัญในการเผยแพร่แนวคิดและคุณค่าอันดีงามนี้ไปสู่ชนชาติอื่นๆ ด้วย

แนวคิดของโอซูลิวานได้เปิดทางให้การขยายดินแดนไปทางตะวันตกของสหรัฐฯ สามารถดำเนินต่อไปได้ แม้ว่าจะเป็นไปในรูปแบบที่คล้ายความแข็งแกร่งก้าวลงก็ตาม มิเพียงเท่านั้น ดูเหมือนว่าในเวลาอันใกล้นี้แนวคิดการขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ ไปทั่วทั้งภูมิภาคอเมริกาเหนือ (North

⁴⁴ Anders Stephenson, *Manifest destiny: American expansion and the empire of right*, pp. 28-32.

⁴⁵ Jarald A. Combs, *The history of American foreign policy*(New York : McGraw-Hill, 1997), p. 58.

⁴⁶ Anders Stephenson, *Manifest destiny: American expansion and the empire of right*, p. 32.

America) ได้เริ่มก่อเป็นรูปร่างชัดเจนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งนี้สืบเนื่องจากหลักการ โชคชะตาที่ถูกกำหนดไว้ทำให้ชาวอเมริกันหลายคนเชื่อว่าทวีปอเมริกาเหนือคือ “ดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์” (sacred land) หรือ “พรมแดนธรรมชาติ” (natural boundaries) ที่พระเจ้าเป็นเจ้าของได้สร้างขึ้น และประทานให้กับชาวแองโกล แซ็กซอน⁴⁷ โอลิวีเยนกล่าวว่

“เป็นความชอบธรรมแห่งโชคชะตาของเราที่จะขยายและครอบครอง
ทวีปแห่งนี้ทั้งหมดซึ่งพระเจ้าเป็นเจ้าของได้ประทานให้แก่พวกเรา เพื่อพัฒนาสิทธิ
เสรีภาพและการปกครองด้วยระบอบสาธารณรัฐของตนเอง”⁴⁸

ตามความเชื่อเรื่องโชคชะตาที่ถูกกำหนดไว้ เท็กซัส ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ได้ถูกผนวกโดยสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1845 ตามมาด้วยโอเรกอน ค.ศ. 1846 และแคลิฟอร์เนีย ค.ศ. 1848 รวมถึงนำไปสู่การทำสงครามระหว่างสหรัฐฯ กับเม็กซิโกในปี ค.ศ. 1846-1848 ภายหลังสงครามสิ้นสุด เม็กซิโกต้องสูญเสียดินแดนของตนให้กับสหรัฐฯ เป็นจำนวนกว่าครึ่งหนึ่ง⁴⁹ อย่างไรก็ตาม ความสูญเสียดังกล่าวเทียบไม่ได้เลยกับการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมากของผู้คนในสงครามครั้งนี้โดยเฉพาะชาวพื้นเมืองเม็กซิกัน (Mexicans) การบุกรุกและสังหารผู้คนมากมายอย่างไร้ความปรานีเพื่อครอบครองดินแดนประเทศเพื่อนบ้านของสหรัฐฯ ได้ทำให้สงครามครั้งนี้ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ว่าเป็นสงครามที่ไร้ความชอบธรรม (unjust war) ที่สุดครั้งหนึ่งเท่าที่ประเทศแข็งแกร่งได้เคยกระทำต่อประเทศผู้อ่อนแอกว่า กระนั้นก็ตาม ดูเหมือนว่าชาวอเมริกันน้อยคนนักที่ตระหนักต่อการกระทำอันไร้มนุษยธรรมของชาติตนเอง ชาวอเมริกันส่วนใหญ่ทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างมีความเห็นพ้องกันในเรื่องการขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ เข้าไปยังเม็กซิโกดังปรากฏในหนังสือพิมพ์ “The New York Evening Post” (ก่อตั้งโดย Alexander Hamilton) ในเวลานั้นว่า “พระเจ้าเป็นเจ้าของผู้ทรงลิขิต...ชาวเม็กซิกันสืบเชื้อสายมาจากพวกอินเดียน (Indians) และพวกเขาต่างก็มีชะตากรรมทางเชื้อชาติร่วมกัน”⁵⁰

หลักการมอนโร

มีเฉพาะพื้นที่ทางตอนเหนือและตะวันตกเท่านั้นที่เป็นเป้าหมายในการสำรวจและขยายดินแดนของสหรัฐฯ ความสนใจของสหรัฐฯ ในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 ยังรวมไปถึงพื้นที่ทางตอนใต้

⁴⁷ Jarald A. Combs, *The history of American foreign policy*, p. 58.

⁴⁸ Anders Stephenson, *Manifest destiny: American expansion and the empire of right*, p. 42.

⁴⁹ David Ryan, *U.S. foreign policy in world history*, p. 55.

⁵⁰ Eric Alterman, *Who speaks for America: Why democracy matters in foreign policy*, p. 42.

อันได้แก่ อเมริกากลางและหมู่เกาะแคริบเบียน แม้ว่าในทางปฏิบัติแล้ว สหรัฐฯจะได้เข้ามามีบทบาทในดินแดนนี้อย่างจริงจังในช่วงปลายศตวรรษก็ตาม ความต้องการขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ ในพื้นที่ตอนใต้ที่เห็นได้จากคำประกาศของจอห์น ควินซี อัดัมส์ ปี ค.ศ. 1811 รัฐมนตรีต่างประเทศ ผู้มีบทบาทสำคัญในสมัยประธานาธิบดีเจมส์ มอนโร

“ทวีปอเมริกาเหนือเป็นดินแดนที่ถูกกำหนดให้เป็นชาติเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน มีระบอบการปกครองตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”⁵¹

ความสนใจของสหรัฐฯที่มีต่อดินแดนแห่งนี้ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจนัก เมื่อพบว่าอุตสาหกรรมและการค้าของสหรัฐฯเจริญเติบโตมากขึ้น พื้นที่ที่มีพรมแดนติดต่อกันทางใต้แห่งนี้จึงกลายเป็นโอกาสสำคัญในการแสวงหาวัตถุดิบและขยายตลาด สำหรับนายเชิงยุทธศาสตร์ของพื้นที่ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน แม้ว่าประเทศจักรวรรดินิยมยุโรปส่วนใหญ่ได้ถอนตัวออกจากดินแดนแห่งนี้ไปแล้ว แต่ก็ไม่มีหลักประกันใดๆ ที่ยืนยันได้ว่าประเทศเหล่านั้นรวมทั้งประเทศมหาอำนาจอื่นๆ จะไม่กลับเข้ามาสร้างอิทธิพลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับสหรัฐฯ อีก

ท่ามกลางกระแสข่าวลือว่าพระเจ้าซาร์ (Czar) แห่งรัสเซียกำลังขยายดินแดนของตนเองมาทางตอนใต้จรดชายฝั่งแปซิฟิก (Pacific coast) รวมทั้งฝรั่งเศสซึ่งได้รับการหนุนหลังจากรัสเซีย ปรุสเซีย และออสเตรียได้วางแผนเข้ามามีอิทธิพลยังดินแดนที่เคยเป็นอาณานิคมเดิมของสเปน เจมส์ มอนโร ผู้นำสหรัฐฯ ในขณะนั้นได้ออกมาแถลงการณ์ถึงท่าทีและแนวนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1823 ส่วนหนึ่งของคำแถลงการณ์นี้กล่าวว่า

“โดยหลักการอันผูกพันกับสิทธิและผลประโยชน์ทั้งปวงของสหรัฐอเมริกา ทวีปอเมริกา ดินแดนแห่งเสรีภาพและอิสรภาพที่ผู้คนบนผืนแผ่นดินนี้หวงแหนและรักษาจะไม่มีฐานะเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจยุโรปใดๆ อีก...ฉะนั้น ด้วยความยึดมั่นในความเปิดเผยและเป็นมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย เราขอประกาศว่า เราถือว่าความพยายามของประเทศใดๆ ที่ขยายเข้ามายังภูมิภาคแห่งนี้เป็นอันตรายต่อสันติภาพและความปลอดภัยแห่งเรา”⁵²

⁵¹ Ibid., p. 39.

⁵² David Ryan, *U.S. foreign policy in world history*, p. 41.

ถ้อยแถลงอันเป็นที่รู้จักกันในเวลาต่อมาว่า “หลักการมอนโร” (Monroe Doctrine) นี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นถ้อยแถลงที่มีความสำคัญที่สุดฉบับหนึ่งในบรรดาคำแถลงการณ์ของผู้นำสหรัฐฯที่เคยมีมา ทั้งนี้ใช้เพราะเจตจำนงอันแน่วแน่ในผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ ที่ถ่ายทอดผ่านคำประกาศของผู้นำ หากเพราะด้วยเจตจำนงดังกล่าวที่ผสมผสานคล้องกับ “อุดมการณ์และคุณค่าอันงาม” ของสังคมอเมริกันอย่างกลมกลืน แม้ช่วงเวลานับตั้งแต่ก่อตั้งรัฐจนถึงสมัยของมอนโรได้ล่วงเลยมาเกือบ 50 ปี แต่ความทรงจำที่มีร่วมกันของชาวอเมริกันในการปฏิบัติและทำสงครามเพื่อประกาศอิสรภาพต่อประเทศจักรวรรดินิยมยุโรปในช่วงการก่อตั้งประเทศนั้นยังคงไม่เจือจางไป ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนชาวอเมริกันมีความรู้สึกที่ดิ้นแดนที่ตนอาศัยอยู่นี้เป็นอิสระและแบ่งแยกจากประเทศยุโรปมาโดยตลอด ถ้อยแถลงแห่งหลักการมอนโรได้สะท้อนถึงความรู้สึกที่มีร่วมกันของประชาชนชาวอเมริกันนี้ภายใต้ข้อความว่า

“ดินแดนซีกโลกตะวันตก (Western Hemisphere) จะไม่ถูกฉีกทอน
โดยความพยายามครั้งใหม่ของประเทศยุโรป ในทำนองเดียวกัน สหรัฐฯ ก็จะไม่เข้าไปก้าวร้าวในกิจการอันเกี่ยวข้องกับยุโรป”⁵³

ข้อความข้างต้นเท่ากับเป็นการยืนยัน “หลักการอยู่โดดเดี่ยว” อันเป็นอุดมการณ์และคุณค่าอันดีงามที่ชาวอเมริกันยึดมั่นเสมอมา นั่นเอง ผิดกันก็แต่เพียงว่าในเวลานี้การยึดถือหลักการดังกล่าวของสหรัฐฯ ได้รวมเอาพื้นที่ทางใต้ที่มีพรมแดนติดกัน อันได้แก่ ประเทศลาตินอเมริกาเข้าไว้ด้วย กล่าวให้ชัดเจนก็คือ แนวทางการอยู่โดดเดี่ยวของสหรัฐฯ ภายใต้หลักการมอนโรได้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกากลางอันเป็นการแบ่งแยกภูมิภาคนี้ที่ถือว่าเป็นโลกใหม่ออกจากทวีปยุโรปที่เป็นโลกเก่าโดยเด็ดขาด

ในถ้อยแถลงต่อสาธารณชน ผู้นำและผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาลสหรัฐฯ มักกล่าวเสมอในทำนองว่าลาตินอเมริกามีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากสหรัฐฯในช่วงก่อนหน้านั้น ในฐานะผู้ต่อสู้เพื่อปลดแอกตัวเองออกจากระบอบที่กดขี่โดยเฉพาะจากลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก นอกจากนี้สหรัฐฯ ถือว่าดินแดนทางใต้เป็นส่วนหนึ่งของโลกใหม่ที่อยู่นอกเหนือกว่าและแตกต่างจากโลกเก่า ในขณะที่โลกเก่าเป็นดินแดนแห่งระบอบกษัตริย์ (monarchy) และเผด็จการ (absolutism) โลกใหม่จะถูกกำหนดด้วยความเป็นสังคมสาธารณรัฐ (republic) และประชาธิปไตย⁵⁴ (democracy) ทั้งนี้แม้ว่าลักษณะที่แท้จริงภายในลาตินอเมริกาจะเป็นอย่างไรก็ตาม คำกล่าวอ้างของสหรัฐฯ ก่อให้เกิดนัยยะประการสำคัญก็คือ สหรัฐฯ ในฐานะผู้นำโลกใบใหม่จะมีเพียงเป็นผู้กระทำหน้าที่

⁵³ Ibid., p. 43.

⁵⁴ Ibid., p. 44.

ปกป้องภูมิภาคแห่งนี้จากลัทธิอาณานิคม (colonialism) ของประเทศยุโรปเท่านั้น แต่ยังคงเป็นผู้ นำเอาอารยธรรม(civilization) เสรีภาพและประชาธิปไตยมาสู่ดินแดนแห่งนี้เพื่อสร้างความเป็น ภูมิภาคที่ “แตกต่างและเหนือกว่า” นัยยะความมุ่งหมายแห่งหลักการมอนโรข้อนี้อาจพิจารณาได้ จากข้อความในเจตนาของเจฟเฟอร์สันที่เขียนถึง มอนโรภายหลังการประกาศหลักการ

“นี่คือสิ่งที่พิเศษที่สุดในความคิดคำนึงของข้าพเจ้านับตั้งแต่การ ประกาศอิสรภาพ...เป็นการสร้างความเป็นชาติ ด้วยการกำหนดสถานะและ ทิศทางของเราที่จะเดินต่อไปในห้วงเวลาที่อยู่เบื้องหน้า...อเมริกาทั้งเหนือ และใต้มีผลประโยชน์ของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากยุโรป ดังนั้นจึงสมควรมีระบบของตัวเองซึ่งแยกต่างหากจากยุโรป ในขณะที่ยุโรปเป็น ดินแดนที่ต่อสู้เพื่อการปกครองแบบกษัตริย์ พวกเราก็มีความพยายามในการทำ ให้ดินแดนของเราเป็นซีกแห่งเสรีภาพ”⁵⁵

กระนั้นก็ตาม เจตจำนงที่แท้จริงของคำแถลงการณ์หลักการมอนโรนั้นยังคงเป็นที่ถกเถียง กันจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่หลักการมอนโรยืนยันถึงลักษณะทางอุดมการณ์อันเป็นความมุ่งหมาย หลัก แต่ข้อสังเกตบางประการทางประวัติศาสตร์ก็ได้นำมาซึ่งความสงสัยหรือข้อกังขาที่มีต่อความ มุ่งหมายดังกล่าว รวมทั้งเปิดเผยให้เห็นถึงเป้าหมายเชิงผลประโยชน์อันเป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งแฝงอยู่ในหลักการนี้ อันที่จริงแล้วคำแถลงการณ์ของประธานาธิบดีมอนโรเมื่อปี ค.ศ.1823 เป็นผลสืบเนื่องมาจากความพยายามของสหรัฐฯ ก่อนหน้าเป็นเวลานานพอสมควรในอันที่จะให้ ประเทศมหาอำนาจยุโรปยอมรับความเป็นเอกราช (independence) ของลาตินอเมริกา ความ พยายามของสหรัฐฯ ในช่วงเวลานั้นดำเนินไปภายใต้ “หลักการไม่โอนถ่าย” (No Transfer Principle) ปี ค.ศ. 1811 อันเป็นการประกาศว่าสหรัฐฯ คัดค้านความพยายามใดๆ ก็ตามในการ โอนถ่ายดินแดนทางตอนใต้ที่เคยเป็นอาณานิคมของสเปนไปยังประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ในขณะที่ สหรัฐฯ หวั่นเกรงว่ามหาอำนาจต่างๆ กำลังจะเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ จอร์จ แคนนิง (George Canning) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษในเวลานั้นได้เสนอความ ร่วมมือของอังกฤษในการประกาศหลักการไม่โอนถ่ายร่วมกับสหรัฐฯ แรกนั้นสหรัฐฯ มีท่าทีไม่ เียงตามข้อเสนอของอังกฤษ อย่างไรก็ตาม อัดัมส์ (ซึ่งได้รับการสนับสนุนว่าเป็นผู้ร่างคำ ประกาศหลักการมอนโร) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศในสมัยมอนโรได้ปฏิเสธข้อเสนอนี้ ในความเห็นของ อัดัมส์ ภัยคุกคามจากมหาอำนาจที่กำลังขยายอิทธิพลมายังภูมิภาคนั้นไม่ น่า กลัวอย่างที่คิดและถึงแม้ว่ามหาอำนาจต่างๆ ขยายเข้ามาจริง อังกฤษซึ่งมีผลประโยชน์อยู่

⁵⁵ Ibid.

มากมายในภูมิภาคนี้ก็คงไม่ยินยอมโดยง่ายและคงจะช่วยเป็นผู้วางดุล ตรวจจับประเทศ มหาอำนาจเหล่านั้นโดยมีพักต้องอาศัยข้อตกลงที่เป็นทางการร่วมกัน⁵⁶ ความมุ่งหมายดังกล่าว ของอดัมส์ สันนิษฐานว่าอดัมส์ต้องการเห็นความมีอำนาจและอิสระอย่างเต็มที่ของสหรัฐฯ ในการ ดำเนินการใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับลาตินอเมริกา ความผูกพันในข้อตกลงกับอังกฤษย่อมเป็นการ จำกัดอำนาจและอิสระของสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อแผนการผนวกคิวบาและเท็กซัสใน อนาคต⁵⁷ ข้อเสนออันเป็นการเปิดทางให้สหรัฐฯ สามารถดำเนินการ “แบบเอกภาคี” (unilateralism) ของอดัมส์ในที่สุดได้รับความเห็นชอบจากประธานาธิบดีและนำมาสู่การประกาศ หลักการมอนโรในเวลาต่อมา

เมื่อเวลาผ่านไป ข้อกังขาที่มีต่อเจตนารมณ์เชิงอุดมการณ์ในหลักการมอนโรยิ่งเพิ่ม มากขึ้น ในขณะที่แนวคิดการกำหนดใจตัวเอง (self-determination) และการต่อต้านลัทธิอาณานิคม (anti-colonialism) เป็นสิ่งที่ย้ำถึงอย่างชัดเจนในหลักการมอนโร ชาวลาตินอเมริกาซึ่งขานรับต่อ หลักการดังกล่าวได้พยายามหาแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการปกป้องหลักการนี้ ในการ ประชุมของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาที่จัดขึ้น ณ กรุงโบลิเวีย ประเทศปานามา (Bolivarian Conference) ปี ค.ศ. 1826 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาวิธีการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการ ตามหลักการมอนโรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศลาตินอเมริกาได้เรียกร้องให้มีการจัดตั้ง กลุ่มความร่วมมือที่เท่าเทียมทางด้านความมั่นคง (mutual security pact) ระหว่างสหรัฐฯ และ ลาตินอเมริกา อดัมส์ผู้ยืนยันในหลักการต่อต้านลัทธิอาณานิคมมาตั้งแต่ต้นและในเวลานี้คือผู้นำ สหรัฐฯ ถัดจากมอนโรได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องนี้โดยกล่าวกับสภาองเกรสว่า

“สหรัฐฯ ยินดีที่จะให้การสนับสนุนและส่งเสริมในทางอุดมการณ์ที่ สหรัฐเป็นต้นแบบ ทั้งนี้ก็ต้องไม่ละเมิดหลักความเป็นกลางที่สหรัฐฯยึดถือมา โดยตลอด สหรัฐฯ อาจเข้าร่วมกับทุกๆ กลุ่มในการพิทักษ์ไว้ซึ่งหลักการต่อต้าน อาณานิคม อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศจะต้องปกป้องตนเองด้วย”⁵⁸

คำปฏิเสธของผู้นำสหรัฐฯ นำมาสู่คำถามที่มีต่อความจริงใจของสหรัฐฯ ในการส่งเสริม หลักการกำหนดใจตัวเองและการต่อต้านลัทธิอาณานิคมในภูมิภาคนี้ สำหรับสหรัฐฯ แล้วเหตุผล ที่เป็นไปได้มากที่สุดในเรื่องนี้ก็คือ ความพยายามรักษาไว้ซึ่งอำนาจและอิสระอย่างเต็มที่ในการ

⁵⁶ John Lewis Gaddis, *Surprise, security and the American experience*(Cambridge: Harvard University Press, 2004), p. 24.

⁵⁷ Jarald A. Combs, *The history of American foreign policy*, p. 69.

⁵⁸ Ibid., p. 70.

จัดการกับพื้นที่ทางตอนใต้ที่ตนเองเห็นว่าสมควร การดำเนินการตามหลักการกำหนดใจตนเองและการต่อต้านลัทธิอาณานิคมนั้นเป็นไปตามวาระและโอกาสที่เหมาะสมและจะดำเนินการก็ต่อเมื่อมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และความมั่นคงของสหรัฐฯเท่านั้น โรเบิร์ตแลนซิง (Robert Lansing) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯในสมัยประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) ได้วิจารณ์หลักการมอนโรไว้อย่างน่าสนใจว่า

“หลักการมอนโรมีแรงจูงใจจากความเห็นแก่ตัว (selfish) มิใช่การคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น (altruism) หลักการกำหนดใจตนเองเป็นสิ่งที่ควบคุมกับนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ แต่มิใช่เหตุผลสูงใจที่แท้จริง คำประกาศหลักการมอนโรปี ค.ศ. 1823 นั้นอยู่บนพื้นฐานผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ เพื่อป้องกันอิทธิพลของมหาอำนาจยุโรปจากภูมิภาคนี้ ในขณะที่เดียวกันก็ทำลายสิทธิในการกำหนดใจตัวเองของชนพื้นเมือง”⁵⁹

แนวคิดว่าด้วยการเผยแพร่อารยธรรมสู่ชนชาติไร้อารยะ

สำหรับการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ตามแนวทางแบบดั้งเดิม (traditional approach) แล้ว มักถือว่าช่วงปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 (ค.ศ. 1898 - 1946) เป็นยุคแห่งการขยายจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ อย่างแท้จริง ในช่วงเวลานี้ อิทธิพลของสหรัฐฯ ได้ขยายลงสู่ลาตินอเมริกา หมู่เกาะทางตอนใต้ คาบสมุทรแคริบเบียน และมหาสมุทรเอเชียแปซิฟิก อิทธิพลที่มีได้จำกัดเฉพาะภายในภูมิภาค หากยังได้ขยายออกไปนอกภูมิภาคด้วยนี้ทำให้สหรัฐฯ ในช่วงเวลาดังกล่าวมีสถานะที่ไม่แตกต่างจากประเทศจักรวรรดินิยมยุโรปทั่วไปที่มีพื้นที่นอกเหนือพรมแดนของตนไว้ในความครอบครอง ในมุมมองของนักวิชาการและนักประวัติศาสตร์แล้วต่างก็มีความเห็นที่ตรงกันถึงการก้าวขึ้นมาที่มีสถานะเป็นอภิมหาอำนาจ (Great Power) ของโลกของสหรัฐฯ ในช่วงเวลานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ภายหลังสงครามสหรัฐฯ และสเปน (the Spanish-American War) ในปี ค.ศ. 1898 เป็นต้นมา⁶⁰

ความต้องการขยายของสหรัฐฯ ในเวลานี้มีอิทธิพลมาจากสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ ประชากรของสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก 39 ล้านคนในปี ค.ศ. 1870 มาเป็น 63 ล้านคน

⁵⁹ David Ryan, *U.S. foreign policy in world history*, p. 48.

⁶⁰ Edward P. Crapol, “Coming to terms with empire: The historiography of late nineteenth-century American foreign relations,” in *Paths to power: The historiography of American foreign relations to 1941*, ed. Michael J. Hogan (Cambridge: Cambridge University Press, 2000), p. 99.

ในปี ค.ศ. 1890⁶¹ ในทศวรรษที่ 1890 สินค้าประเภทอุตสาหกรรมของสหรัฐฯ ได้กลายมาเป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญแทนที่สินค้าประเภทเกษตรกรรม ในบรรดาประเทศผู้ส่งออกด้วยกันแล้วมีเพียงอังกฤษเท่านั้นที่มีปริมาณการส่งออกสูงกว่าสหรัฐฯ และดูเหมือนว่าสถานะที่เหนือกว่าของอังกฤษเช่นนี้คงดำเนินต่อไปได้อีกไม่นานนัก ความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมภายในทำให้สหรัฐฯ ต้องขยายตลาดออกสู่ต่างประเทศ การปรับเปลี่ยนนโยบายและการทูตไปในเชิงรุก (active diplomacy) มีความจำเป็นอย่างยิ่งในภาวะการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ความกังวลใจต่อประเทศมหาอำนาจยุโรปและญี่ปุ่นที่กำลังขยายตัวเข้ามายังหมู่เกาะทางตอนใต้และเอเชียแปซิฟิกก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งในท่าทีที่เปลี่ยนไปของสหรัฐฯ การขยายบทบาทของเยอรมันในเข้าไปยังเกาะซามัว, ความทะเยอทะยานของเยอรมันและญี่ปุ่นในเกาะฮาวาย, ความพยายามยึดครองเวเนซุเอล่าของอังกฤษ ตลอดจนการขยายอิทธิพลทางการค้าเข้าไปยังจีนของประเทศมหาอำนาจยุโรปซึ่งอาจเป็นผลให้สหรัฐฯ ต้องสูญเสียโอกาสทางการตลาดจากดินแดนแห่งนี้ไป ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญนำมาสู่การยอมรับใน “นโยบายมองออกมาข้างนอก” (outward looking foreign policy) ของสหรัฐฯ มากขึ้น

สภาวะที่กดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้เปิดโอกาสให้กับแนวคิดของนักนิยมลัทธิขยาย (expansionists) เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ มากขึ้น ข้อเสนอของอัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Alfred Thayer Mahan) ในหนังสือที่มีชื่อว่า “*The Influence of Sea Power upon History*” นับเป็นข้อเสนอที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสหรัฐฯ ในช่วงทศวรรษที่ 1890 เป็นอย่างมาก ในฐานะผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านกองเรือ เขาได้เสนอให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพกองทัพเรือของสหรัฐฯ ทั้งนี้มิใช่เพียงเพื่อป้องกันพื้นที่แนวชายฝั่ง (coastline) เท่านั้น แต่ยังเป็นการปกป้องเส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเล (trading routes) ด้วย มาฮานยกตัวอย่างอังกฤษในฐานะประเทศมหาอำนาจที่ประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและการค้าของตน เช่นเดียวกับอังกฤษ เขาได้ชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบแห่งความสำเร็จของสหรัฐฯ ขึ้นอยู่กับแสนยานุภาพทางการทหารและกองทัพเรือที่ทันสมัย ตลอดจนการสร้างจักรวรรดินิยมที่เข้มแข็งโดยใช้ชายฝั่งของประเทศอาณานิคมเป็นสถานีเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเรือที่ผ่านไป

“หากปราศจากอาณานิคมที่เป็นที่พักพิงบำรุงซ่อมแซม สหรัฐฯ ก็มีฐานะไม่ต่างจากนกที่อาศัยอยู่บนบก ไม่สามารถบินออกห่างจากชายฝั่งทะเลได้ ดังนั้น การหาพื้นที่ที่สามารถเป็นท่าสำหรับจอดซ่อมแซมเรือตามเส้นทางเดินเรือจึงเป็น

⁶¹ Jarald A. Combs, *The history of American foreign policy*, p. 130.

หนึ่งในภารกิจสำคัญประการแรกของรัฐบาลเพื่อสร้างความเป็นมหาอำนาจทางทะเล”⁶²

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่มาฮานสนับสนุนการเสริมสร้างแสนยานุภาพทางทะเลและการขยายจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ เขาไม่ลืมแนวทางในการสร้างความชอบธรรมให้กับข้อเสนอของตัวเอง โดยชี้ให้เห็นถึงภารกิจเชิงอุดมการณ์และศีลธรรม (morality) ของสหรัฐฯ ซึ่งได้แก่ “หน้าที่อันยิ่งใหญ่” (great mission) ในการส่งเสริมเผยแพร่ความเป็น “ชนชาติที่มีอารยะ” (civilization) แก่ “ชนชาติไร้อารยะ”⁶³ (non-Western civilization) แนวคิดของมาฮานสอดคล้องกับนักคิดคนอื่นๆ ในยุคเดียวกันหลายคน เช่น เฟรดเดอริก แจ็คสัน เทอร์เนอร์ (Frederick Jackson Turner), จอห์น ฟิสค์ (John Fiske), โจเซฟ สตรอง (Josiah Strong) และโดยเฉพาะในหมู่ผู้เคร่งศาสนาซึ่งเห็นว่าความเป็นคริสตศาสนิกชน (Christians) คือเงื่อนไขสำคัญของความเป็นชนชาติอารยะ การผนวกดินแดนต่างๆ เข้ามาอยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลของสหรัฐฯ เท่ากับเป็นการยกระดับชีวิตที่ดีและสร้างความทันสมัยให้กับประชาชนในดินแดนเหล่านั้นซึ่งเป็นไปตามความประสงค์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ⁶⁴

การเข้าไปแทรกแซงในคิวบาเมื่อปี ค.ศ.1898 นับเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ อันที่จริงการเรียกร้องให้เข้าไปแทรกแซงในกรณีนี้ของพวก “สายเหยี่ยว” (hawks) ในรัฐบาลสหรัฐฯ ได้ดำเนินมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1895 แล้ว ในขณะที่สงครามเรียกร้องเอกราชระหว่างคิวบากับสเปนดำเนินไปอย่างเข้มข้น เรือโดยสารที่มีชื่อว่า “เมน” (Maine) ของสหรัฐฯ ถูกจมลงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1898 เป็นผลให้ชาวอเมริกันบนเรือเสียชีวิต 266 คน⁶⁵ รัฐบาลสหรัฐฯ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีวิลเลียม แม็คคินเลย์ (William McKinley) ถือโอกาสนี้เข้าแทรกแซงและประกาศสงครามกับสเปนในเดือนเมษายนของปีเดียวกัน เพียงชั่วระยะเวลาสามเดือนสงครามก็สิ้นสุดลงด้วยชัยชนะสหรัฐฯ สเปนยอมจำนนและตกลงทำสนธิสัญญาสันติภาพเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ชัยชนะอันง่ายตายและรวดเร็วเหนือความคาดหมายนี้ยิ่งทำให้สหรัฐฯ มั่นใจในแสนยานุภาพของตนเอง จอห์น เฮย์ (John Hay) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยประธานาธิบดีแม็คคินเลย์เรียกสงครามครั้งนี้ว่า “สงครามขนาด

⁶² John B. Judis, *The folly of empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson*, p. 33.

⁶³ Eric Alterman, *Who speaks for America: Why democracy matters in foreign policy*, p. 46.

⁶⁴ Ibid., p. 48.

⁶⁵ John B. Judis, *The folly of empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson*, p. 38.

เล็กที่ยิ่งใหญ่” (the splendid little war) ในขณะที่วุฒิสมาชิกผู้มีบทบาทสำคัญอย่างเฮนรี คาบอต ลอดจ์ (Henry Cabot Lodge) กล่าวทำนองเดียวกัน “ช่วงเป็นสงครามที่วิเศษจริงๆ กองเรือและทหารที่เรามีช่างเข้มแข็ง เกรียงไกรเสียนี้กระไร ไม่มีสิ่งอื่นใดนอกจากชัยชนะและเป็นชัยชนะที่เปลี่ยนค่าใช้จ่ายน้อย”⁶⁶ นอกจากนี้ เป็นที่น่าประหลาดใจว่า กลุ่มชนชั้นนำชาวอเมริกันหลายคนที่เคยต่อต้านแนวทางการขยายจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ ในช่วงแรกได้มีท่าทีเปลี่ยนไปโดยหันมายอมรับแนวทางการขยายอำนาจของสหรัฐฯ มากขึ้น ท่ามกลางความยินดีปรีดาและการสนับสนุนของประชาชนภายหลังสงคราม แม็คคินเลย์ไม่รอช้าที่จะใช้โอกาสนี้ขยายบทบาทของสหรัฐฯ เข้าไปทั่วคาบสมุทรแคริบเบียนและเอเชียแปซิฟิก ภายหลังสิ้นสุดสงครามสหรัฐฯ-สเปน สหรัฐฯ ได้ผนวกดินแดนต่างๆ ที่เคยเป็นอาณานิคมของสเปนมาไว้ในความครอบครองไม่ว่าจะเป็นฮาวาย, เปอร์โตริโก, เวค ไอแลนด์, เกาะกวม และฟิลิปปินส์ รวมทั้งการนำเอาควิมามาอยู่ภายใต้การอารักขา (protectorated state) ของตนเอง ในกรณีฟิลิปปินส์นั้นถือว่าเป็นอาณานิคมแรกของสหรัฐฯ⁶⁷

ในแง่ผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ ดินแดนเหล่านี้โดยเฉพาะฟิลิปปินส์ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นฐานที่มั่นและสถานีเดินเรือให้กับสหรัฐฯ อันจะนำไปสู่การขยายตลาดและบทบาทในจีนและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียต่อไป⁶⁸ การปล่อยให้พื้นที่แห่งนี้ตกอยู่ในสภาพอ่อนแอ ไร้เสถียรภาพย่อมเสี่ยงที่พื้นที่ดังกล่าวอาจตกไปอยู่ในมือของประเทศมหาอำนาจอื่น ด้วยเหตุผลนี้แม็คคินเลย์ไม่รอช้าที่จะเข้าไปมีบทบาท ณ ดินแดนเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้นำสหรัฐฯ หลีกเลี่ยงที่จะให้คำอธิบายถึงเหตุผลที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลัง ในขณะที่ชาวอเมริกันหลายคนรวมตัวกันเคลื่อนไหวต่อต้านการยึดครองฟิลิปปินส์ แม็คคินเลย์พยายามหาทางออกเพื่อลดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อแนวนโยบายของเขาโดยกล่าวว่า

“การดำเนินการที่ดีที่สุดที่เราได้เคยกระทำมาก็คือ การยืนยันในการครอบครองฟิลิปปินส์ ทั้งนี้มิใช่ด้วยเหตุผลในฐานะที่ดินแดนแห่งนี้เป็นสถานีการเดินเรือและอาณานิคม ซึ่งหากเราดำเนินการด้วยเหตุผลประการหลังนี้เราก็คงมีฐานะไม่แตกต่างจากตัวตลกผู้เป็นที่เยาะเย้ยถากถางของคนทั่วโลก... สงครามได้นำภารกิจและความรับผิดชอบใหม่มาให้แก่เรา เราจะต้องเผชิญ

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Warren Zimmerman, First great triumph: How five Americans made their country a world power(New York: Farrar, Straus and Giroux, 2002), p. 327.

⁶⁸ Walter LaFeber, The New empire: An interpretation of American expansion 1860-1898(Ithaca: Cornell University Press, 1998), p. 410.

และดำเนินการในฐานะประเทศที่ยิ่งใหญ่ซึ่งบรรดาผู้ก่อตั้งประเทศได้ปฏิญาณ
และมุ่งหวังไว้ให้เป็นชนชาติอารยธรรม”⁶⁹

“เมื่อข้าพเจ้าได้รู้ว่าชาวฟิลิปปินส์ได้เข้ามาอยู่บนตักของเรา ข้าพเจ้า
รับสารภาพว่าไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกับพวกเขา ข้าพเจ้ามองลงที่ตักและสวด
อ้อนวอนกับพระผู้เป็นเจ้าเพื่อขอแสงสว่างจากพระองค์อยู่หลายคืน ในปลาย
ดึกของคืนหนึ่งแสงสว่างก็บังเกิดขึ้นกับข้าพเจ้า นั่นคือ ไม่มีสิ่งอื่นใดหลงเหลือ
สำหรับเราที่จะกระทำออกไปจากรับพวกเขาทั้งหมดเอาไว้ ให้การศึกษา
(educate) ยกกระดับ (uplift) พร้อมกับสร้างความเป็นอารยะ (Civilize)
ตลอดจนเผยแพร่หลักความเชื่อที่ถูกต้อง (Christianize) ให้กับพวกเขา ด้วย
ความเมตตาจากพระผู้เป็นเจ้า เราจะปฏิบัติอย่างดีที่สุดเท่าที่เราสามารถ
กระทำได้”⁷⁰

กระนั้นก็ตาม ในขณะที่ปฏิเสธการควบคุมฟิลิปปินส์ในฐานะประเทศอาณานิคม แต่
ภายหลังสงครามผู้นำสหรัฐฯ กลับไม่ยอมรับความมีเอกราชของประเทศนี้ และในขณะที่อ้างถึง
ความพยายามปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีให้กับชาวฟิลิปปินส์ ก็ต้องไม่ลืมว่าทหารอเมริกัน
ได้สังหารชาวพื้นเมืองที่ร่วมกันต่อสู้เพื่อต่อต้านการยึดครองของสหรัฐฯ ไปมากกว่า 16,000 คน ยัง
ไม่นับรวมถึงพลเมืองที่สูญเสียชีวิตจากความอดอยากและเจ็บป่วยในภาวะของสงครามอีกจำนวน
มาก ความโหดร้ายของทหารอเมริกันในการปราบปรามผู้เรียกร้องเอกราชสะท้อนผ่านถ้อยคำของ
นายจาคอบ สมิธ (Jacob H. Smith) ผู้บัญชาการทหารระดับสูงคนหนึ่ง ที่ออกคำสั่งแก่นายทหาร
ของเขาในเวลานั้นว่า “ผมอยากให้คุณฆ่าและเผา ยิ่งคุณฆ่าและเผามากเท่าไร ยิ่งพอใจผม
เท่านั้น ผมต้องการฆ่าทุกคนที่หยิบอาวุธต่อสู้ได้”⁷¹

เสียงต่อต้านของชาวอเมริกันที่มีต่อการขยายจักรวรรดินิยมโดยเฉพาะในกรณียึดครอง
ฟิลิปปินส์นับว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสังคมและทิศทางนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในช่วง
ปลายศตวรรษที่ 19 การวิพากษ์วิจารณ์การขยายจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ ปรากฏในหมู่ “นัก

⁶⁹ John B. Judis, The folly of empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson, p. 45.

⁷⁰ David C. King, World wars and the modern age(New Jersey: John Wiley & Sons, 2005), p. 29.

⁷¹ Niall Ferguson, Colossus: The rise and fall of the American empire(London: Penguin Books, 2004), pp. 49-50.

ต่อต้านจักรวรรดินิยม" (anti-imperialists) ได้แก่ สมาชิกสภาของเกรส อดีตประธานาธิบดี บุคคลสำคัญในรัฐบาล รวมถึงนักเขียนและนักธุรกิจหลายคน ซึ่งพวกเขาได้ให้เหตุผลหลากหลายแตกต่างกัน อาทิ การขยายจักรวรรดินิยมเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลซึ่งเท่ากับขัดแย้งกับอุดมการณ์และคุณค่าอันดีงามของสหรัฐฯเอง, แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ประชาธิปไตย และระบอบสาธารณรัฐควรเป็นหลักยึดถือสำหรับทุกสังคมทั่วโลก, การยึดครองดินแดนที่ห่างไกลอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับประเทศโลกเก่า จนกระทั่งว่าการครอบครองดินแดนอื่นๆ นอกภูมิภาคทำให้เกิดปัญหาเรื่องความหลากหลายและปะปนทางเชื้อชาติ การเรียกร้องของกลุ่มคนเหล่านี้ นับว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสังคมอเมริกันในเวลานั้นจนทำให้แนวคิดการขยายจักรวรรดินิยมออกนอกภูมิภาคของผู้นำสหรัฐฯต้องถูกพักไว้ชั่วคราว (จนกระทั่งถึงช่วงเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่ 2)⁷²

แม้ว่าสหรัฐฯมีทำที่ที่ผ่อนคลายเป็นอย่างมากในระดับนอกภูมิภาค แต่สำหรับในภูมิภาคแล้วความเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียวยังคงเป็นหลักการที่ผู้นำและผู้กำหนดนโยบายสหรัฐฯ ยึดมั่นอย่างเหนียวแน่น ทั้งนี้ในขณะที่การขยายอิทธิพลออกนอกภูมิภาคของสหรัฐฯ ถูกต่อต้าน ผู้นำสหรัฐฯ ได้หันมาดำเนินนโยบายขยายบทบาทและอิทธิพลในภูมิภาคแทน ในสมัยประธานาธิบดีเท็ดดี รูสเวลต์ (Teddy Roosevelt) การเข้าไปแทรกแซงและจัดระเบียบในภูมิภาคของสหรัฐฯเกิดขึ้นมากกว่าสมัยใดๆ ที่ผ่านมา ในขณะที่อุตสาหกรรมการผลิตของสหรัฐฯ กำลังขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ลาตินอเมริกานับว่าเป็นแหล่งวัตถุดิบและตลาดสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญ เกือบ 50 เปอร์เซ็นต์ของการลงทุนของสหรัฐฯ ตั้งอยู่ในลาตินอเมริกา โดยเฉพาะการทำเหมืองแร่และการเกษตร ความสำคัญของภูมิภาคอเมริกากลางและแคริบเบียนที่มีต่อสหรัฐฯ ยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณภายหลังที่สหรัฐฯ ได้ผนวกเอาดินแดนส่วนหนึ่งในปานามาในปี ค.ศ. 1904 เพื่อสร้างคลองเชื่อมมหาสมุทร⁷³ ถึงเวลานี้การขยายบทบาทเข้าไปแทรกแซงในภูมิภาคของสหรัฐฯ ก็ยิ่งเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

เช่นเดียวกับประเทศจักรวรรดินิยมทั่วไปที่ความเป็นระเบียบและเสถียรภาพในดินแดนอาณานิคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบอบจักรวรรดินิยมสหรัฐฯ ได้ให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบและเสถียรภาพในภูมิภาคอเมริกากลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ ตัวอย่างเช่น หลังจากที่เวเนซุเอล่าปฏิเสธการขอใช้น้ำมันที่มีเป็นจำนวนมากแก่เยอรมัน เยอรมันภายใต้การหนุนหลังจากอังกฤษ

⁷² Jacob Homberger, *Dismantling America's military empire*[Online], 1992, Available from: <http://www.fff.org/freedom/0792a.asp>[2003, August 26]

⁷³ David Ryan, *U.S. foreign policy in world history*, p. 75.

ฝรั่งเศส และอิตาลีได้ส่งกำลังเข้ามาปิดล้อมชายฝั่งของเวเนซุเอลาเพื่อบีบบังคับให้ชားหนี่ สหรัฐฯ ฝึามองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกังวลใจและหวาดวิตกว่าเหตุการณ์ดังกล่าวรวมถึง ความวุ่นวายไร้เสถียรภาพภายในภูมิภาคอาจนำไปสู่การอ้างความชอบธรรมของประเทศ มหาอำนาจในการเข้ามาแทรกแซงได้ ความกังวลใจของสหรัฐฯ ถูกตอกย้ำอีกครั้งภายหลังจาก เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันกับสาธารณรัฐโดมินิกัน ในขณะที่เยอรมันและฝรั่งเศสพร้อมให้ กำลังของตนเข้าบีบบังคับ รุสเวลท์ตัดสินใจเข้าแทรกแซงเพื่อคลี่คลายสถานการณ์โดยยึดโรงเก็บ ภาษีของรัฐบาลโดมินิกันและจ่ายเงินให้กับประเทศเจ้าหนี้รวมทั้งรับรองบูรณภาพแห่งดินแดน ของสาธารณรัฐโดมินิกัน ในการนี้ผู้นำสหรัฐฯ ได้อ้าง “หลักการมอนโร” (Corollary to Monroe Doctrine) ในการเข้าแทรกแซงประเทศลาตินอเมริกาเพื่อรักษาไว้ซึ่งระเบียบและเสถียรภาพของ ภูมิภาคนี้ รวมทั้งดำเนินการให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติตามข้อผูกพันที่มีต่อประเทศภายนอกอย่าง ถูกต้อง⁷⁴ การเข้าแทรกแซงในกิจการประเทศเพื่อนบ้านของสหรัฐฯ เกิดขึ้นอีกหลายครั้งทั้งในสมัย รัฐบาลวิลเลียม ไฮเวิร์ด ทาฟ (William Howard Taft) และวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) โดยประเทศที่ถูกแทรกแซงโดยใช้กำลังตลอดช่วงศตวรรษที่ 19 และ ต้นศตวรรษที่ 20 ประกอบด้วย คิวบา เม็กซิโก นิการากัว เฮติ สาธารณรัฐโดมินิกัน ฮอนดูรัส กัวเตมาลา ปานามา และโคลัมเบีย⁷⁵

ตราบเท่าที่ผลประโยชน์และความมั่นคงของสหรัฐฯ ยังคงมีอยู่ในภูมิภาค การแทรกแซงก็ เป็นสิ่งที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ตลอดช่วงเวลาแห่งการดำเนินนโยบายขยายบทบาทและการ แทรกแซง “แนวคิดการเผยแพร่อารยธรรม” ให้กับชนชาติต่างๆ และ “หลักการมอนโร” ได้ กลายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของสหรัฐฯ ในการควบคุมและครอบงำเหนือภูมิภาคอเมริกา กลางและแคริบเบียน โดยอ้างถึงหลักการทั้งสอง สหรัฐฯ สามารถจัดอิทธิพลของประเทศยุโรป ออกไปจากภูมิภาคได้พร้อมกับขยายบทบาทและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เข้ามาแทนที่ แม้เป็นที่ ประจักษ์ชัดจนถึงบทบาทและการครอบงำของสหรัฐฯ ที่มีอยู่เหนือภูมิภาคแห่งนี้ แต่สหรัฐฯ ไม่เคย ยอมรับการขยายบทบาทของตนในฐานะประเทศจักรวรรดินิยมเช่นเดียวกับมหาอำนาจยุโรป ในทางตรงกันข้าม ชาวอเมริกันส่วนใหญ่ต่างรับรู้การปฏิบัติต่อประเทศเพื่อนบ้านของชาติตนเอง

⁷⁴ Jarald A. Combs, *The history of American foreign policy* (New York : McGraw-Hill, 1997), pp. 185-186

⁷⁵ Andrew Bacevich, *American empire: The realities and consequences of U.S. diplomacy* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2002), p. 70.

ในคำเรียกอื่นๆ อาทิ “ผู้ปกป้อง” (protector) “ผู้ปลดปล่อย”(liberator) หรือ “ผู้สั่งสอนที่ใจบุญ” (benevolent tutor) มากกว่า⁷⁶

นโยบายเปิดประตู

เสียงต่อต้านการขยายจักรวรรดินิยมของชาวอเมริกันส่งผลให้แนวทางการขยายจักรวรรดินิยมของสหรัฐมีความชอบธรรมน้อยลงทุกที ในขณะที่อีกด้านหนึ่งความต้องการขยายของสหรัฐ กลับยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุด เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศที่เพิ่มขนาดขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากปฏิวัติอุตสาหกรรม(industrial revolution) ทำให้การแสวงหาและขยายตลาดในต่างประเทศมีความสำคัญยิ่งขึ้นเพื่อรองรับสินค้าที่มีปริมาณเกินความต้องการภายในประเทศ (อันเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในทศวรรษที่ 1890) ในขณะเดียวกัน แนวทางการขยายดินแดนไปทางตะวันตกอันเป็นปัจจัยขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาของสหรัฐกำลังเผชิญกับปัญหาที่สำคัญก็คือ การไม่มีดินแดนหรือพื้นที่ให้ขยายต่อไป⁷⁷ ผลที่ตามมาคือ กลุ่มนักธุรกิจ พ่อค้า เกษตรกรภาคต่างๆ ในสหรัฐ ที่ได้รับผลกระทบรวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐบาลหาทางออกให้กับปัญหานี้

ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนและผู้ต่อต้านการขยายของสหรัฐ แนวคิดของเฟเดอริก แจ็คสัน เทอร์เนอร์ (Frederick Jackson Turner) ได้กลายเป็นทางออกช่วยคลี่คลายความขัดแย้งนี้ ในงานของเทอร์เนอร์ที่มีชื่อว่า “*The Significance of History*” ปี ค.ศ.1891 ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของสหรัฐ ที่มีความสำคัญในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 โดยเขาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของสหรัฐที่ผ่านมาก็คือ นโยบายสำรวจและขยายพื้นที่ไปทางตะวันตกซึ่งดำเนินมาตั้งแต่สมัยก่อตั้งประเทศ การขยายดังกล่าวได้นำมาซึ่งความเติบโตแก่ธุรกิจหลายประเภทและการสร้างงานจำนวนมาก นอกจากนี้เทอร์เนอร์มีความเชื่อเช่นเดียวกับเมดิสันที่ว่าสังคมสาธารณรัฐที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการมีพื้นที่ขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม เทอร์เนอร์ค้นพบว่าดินแดนทางตะวันตกที่สหรัฐ กำลังขยายออกไปเรื่อยๆ นั้นกำลังใกล้จะหมดลง ภาวะดังกล่าวทำให้ชาวอเมริกันกำลังประสบปัญหาในการขยายที่เรียกว่า “การสิ้นสุดของพรหมแดน” (closing of the frontier) ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างสังคมสาธารณรัฐที่มีประสิทธิภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับวิธีแก้ปัญหานี้ เทอร์เนอร์เสนอให้

⁷⁶ Edward P. Crapol, “Coming to terms with empire: The historiography of late nineteenth-century American foreign relations,” pp. 100-102.

⁷⁷ Walter LaFeber, *The New empire: An interpretation of American expansion*, pp.12-13.

สหรัฐฯ ยังคงไว้ซึ่งแนวทางการขยายต่อไป อย่างไรก็ตามก็ดี ลักษณะการขยายตามข้อเสนอของเทอร์เนอร์ได้เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิมที่เป็น “การขยายดินแดน” (territorial expansion) มาสู่ “การขยายบทบาทด้านเศรษฐกิจและการค้า” (economic and trade expansion) แทน โดยเขาให้เหตุผลว่าการขยายบทบาทด้านเศรษฐกิจและการค้านอกจากจะทำให้ปัญหาเรื่องความต้องการขยายหมดไปแล้ว ยังช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับการขยายโดยวิธีผนวกดินแดน อาทิ ความด้อยประสิทธิภาพและประสบการณ์ของผู้ปกครองในดินแดนใหม่ การใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องของผู้ปกครองและการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกปกครอง ตลอดจนปัญหาและภาระต่างๆ ที่หนักเกินไปสำหรับรัฐบาลสหรัฐฯ ในการครอบครองอาณานิคมใหม่ ฯลฯ ประการสำคัญ เทอร์เนอร์กล่าวว่าเสรีภาพทางการค้าและระบอบทุนนิยมเป็นรูปแบบขั้นสูงสุดของอารยธรรม หลักการเรื่องการค้าเสรี (laissez faire) นั้นจะช่วยลดความขัดแย้งตึงเครียดในสังคมระหว่างประเทศตลอดจนช่วยส่งเสริมและนำไปสู่สภาพที่สหรัฐฯ ต้องการเห็นมากขึ้นนั่นก็คือ “สังคมระหว่างประเทศที่เป็นแบบเดียวกัน”⁷⁸ (homogeneous world)

ความคิดเห็นทำนองเดียวกันนี้ได้ปรากฏในข้อเขียนของบรูค อัดัมส์ (Brooks Adams) ในช่วงเวลาเดียวกันที่มีชื่อว่า “The Law of Civilization and Decay” อัดัมส์กล่าวว่า “พรมแดนแห่งการค้าระหว่างประเทศได้มอบดินแดนใหม่ให้กับสหรัฐฯ” และ “พื้นที่ทางทะเลที่เคยถือว่าเป็นปราการป้องกันประเทศ ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าและการแลกเปลี่ยนซึ่งได้รับการคุ้มกันโดยกองทัพเรือที่มีขนาดใหญ่” ความเห็นของทั้งเทอร์เนอร์และอัดัมส์นับว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการริเริ่ม “นโยบายเปิดประตู”⁷⁹ (Open Door Policy) ของสหรัฐฯ ในเวลาต่อมา โดยรัฐบาลสหรัฐฯ ได้พยายามขยายบทบาทของตนเข้าไปเปิดประตูการค้ากับประเทศต่างๆ ในคาบสมุทรแคริบเบียนรวมถึงประเทศในเอเชียแปซิฟิกเพื่อแสวงหาตลาดและวัตถุดิบให้กับบริษัทสัญชาติอเมริกัน จุดเริ่มต้นของนโยบายนี้ปรากฏในเอกสารบันทึกช่วยจำ (Open Door Notes) ของจอห์น เฮย์ (John Hay) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยประธานาธิบดีแม็คคินลีย์ปี ค.ศ. 1899 เฮย์ยื่นสาสน์แก่รัฐบาลจีน ภายในประกอบด้วยข้อความสำคัญว่า “การดำเนินธุรกิจของชาวอเมริกันควรได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกับประเทศอื่นๆ ทั้งในทางการค้าชายและการใช้เส้นทางลำเลียงสินค้า”⁸⁰ หลังจากนั้นไม่นานหลักการดังกล่าวก็ได้

⁷⁸ David Ryan, *U.S. foreign policy in world history*, p. 64.

⁷⁹ Walter LaFeber, *The New empire: An interpretation of American expansion 1860-1898*, pp. 63-72.

⁸⁰ William Appleman Williams, *The tragedy of American diplomacy* (New York: W.W. Norton & Company, 1972), p. 51.

นำไปใช้กับประเทศอื่นๆ ภายใต้นโยบายนี้นอกจากจะทำให้สหรัฐฯ สามารถคงไว้ซึ่งแนวทางการขยายของตัวเองได้แล้ว ยังช่วยเพิ่มความชอบธรรมให้การขยายนี้อีกด้วย⁸¹ ทั้งนี้ในขณะที่ประเทศมหาอำนาจยุโรปยังคงขยายจักรวรรดินิยมของตัวเองออกไปด้วยวิธีเข้าไปแบ่งแยกและผนวกดินแดน ภาพของสหรัฐฯ ที่ปรากฏต่อสาธารณชนในเวลานี้ได้แก่การเป็นผู้เผยแพร่อารยธรรมที่ดีงาม โดยเฉพาะอย่างแนวคิดเรื่อง “การค้าเสรี” อันเป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของบุคคลตลอดจนนำความก้าวหน้าและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีไปสู่ประชาชนในดินแดนต่างๆ ข้อเสนอของเทอร์เนอร์และอดัมส์ประกอบกับแนวคิดของมาฮานในเรื่องการเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพเรือเพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าทำให้การขยายในรูปแบบใหม่ของสหรัฐฯ มีประสิทธิภาพอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน นโยบายเปิดประตูได้ชื่อว่าเป็นนโยบายสาธารณะ (public policy) ที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับสูงสุดนับตั้งแต่ก่อตั้งประเทศเป็นต้นมา และกลายมาเป็นแบบแผนหลักของการขยายจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ จนถึงกลางศตวรรษที่ 20 (ปี ค.ศ. 1900-1958)⁸² รวมทั้งส่งอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸¹ Ibid., pp. 45-52.

⁸² Ibid., p. 52.